

Bilans Kapitału Ludzkiego

Rynek pracy w województwie opolskim w świetle danych z badań Bilans Kapitału Ludzkiego

2010-2014

Krzysztof Kasperek, Mateusz Magierowski, Diana Turek

Opole 2015

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP) oraz Centrum Ewaluacji i Analiz Polityk Publicznych Uniwersytetu Jagiellońskiego (CEiAPP UJ) już od pięciu lat prowadzą kolejne edycje jednego z największych ogólnopolskich projektów poświęconych badaniu rynku pracy – Bilansu Kapitału Ludzkiego (BKL). Dotychczas zrealizowano już cztery edycje badań: I edycja prowadzona była w IV kwartale 2010 roku, II edycję realizowano w II kwartale 2011 roku, III edycję w 2012 roku, IV edycję w II kwartale 2013 roku. Dane będące podstawą niniejszego raportu zgromadzono w V edycji badania, przeprowadzonej w 2014 r. Wszystkie wyniki badań zostały opublikowane w formie serii raportów dostępnych na stronie internetowej: www.bkl.parp.gov.pl.

W niniejszym raporcie prezentujemy Państwu wyniki analiz skoncentrowanych na województwie opolskim, jako punkt odniesienia przyjmując perspektywę ogólnopolską. W raporcie zaprezentowano wyniki dotyczące pięciu głównych badanych grup: ludności w wieku produkcyjnym, pracodawców, studentów, uczniów szkół ponadgimnazjalnych oraz instytucji szkoleniowych, opierając się o dane zgromadzone na potrzeby projektu przez Millward Brown S.A. Podobne raporty zostaną opracowane dla innych województw, w których realizowane będą seminaria regionalne BKL (więcej informacji na temat wydarzeń realizowanych w ramach projektu dostępnych jest na stronie www.bkl.parp.gov.pl/wydarzenia).

Autorzy

Spis treści	
Podsumowanie.....	5
Nota metodologiczna.....	7
Badania ludności	7
Badania pracodawców.....	8
Badania firm i instytucji szkoleniowych	8
Badania studentów.....	9
Zastosowane pojęcia i klasyfikacje	10
Czytanie tabel topograficznych	13
Czytanie tabel temperaturowych	14
Praca, przedsiębiorczość i wykształcenie mieszkańców województwa opolskiego.....	15
Sytuacja zawodowa.....	17
Pracujący w województwie opolskim.....	19
Sytuacja samozatrudnionych w województwie opolskim	23
Bezrobotni w województwie opolskim	26
Wykształcenie i doksztalcenie się mieszkańców województwa opolskiego	30
Rynek pracy oczami przedsiębiorców województwa opolskiego	33
Zapotrzebowanie na nowych pracowników.....	35
Wymagania wobec nowych pracowników	40
Sposoby poszukiwania pracowników	44
Trudności w znalezieniu odpowiednich osób do pracy.....	46
Braki kompetencji zatrudnionych pracowników	49
Zmiany w zatrudnieniu	53
Szkolenie pracowników	56
Instytucje i firmy szkoleniowe w województwie opolskim: oferta, kierunki i plany rozwoju.....	58
Liczba obsługiwanych klientów	60
Tematyka oferowanych szkoleń	61
Działania w kierunku podwyższenia jakości oferowanych usług planowane na najbliższy rok.....	62
Poszerzanie działalności	63

Uczniowie i studenci w województwie opolskim: plany edukacyjne, zawodowe oraz postrzeganie własnych kompetencji.....	64
Zadowolenie z usług edukacyjnych.....	65
Plany aktywności zawodowej i ich realizacja	67
Podnoszenie własnych kwalifikacji	70
Samooceńa kompetencji uczniów i studentów	74
Źródła.....	77

Podsumowanie

BKL Badanie Ludności	BKL Badanie Pracodawców
Stopa bezrobocia w województwie opolskim w latach 2010-2012 osiągała wartości niższe niż w całej Polsce. Na przestrzeni lat 2012-13 stopa wzrosła o 4 p. p., w 2014 r. stabilizując się na identycznym co w skali całego kraju poziomie 15 %.	W województwie opolskim największe zapotrzebowanie na nowych pracowników zgłosili pracodawcy z branż: przemysłowej i górniczej oraz opieki zdrowotnej i pomocy społecznej. Trzy zawody, na które zgłaszano największy popyt wśród pracodawców to: robotnicy wykwalifikowani, specjaliści oraz pracownicy z sektora usług i sprzedaży.
Pracujący etatowo w województwie opolskim najczęściej są zadowoleni z samej pracy jako takiej (tego co robią) (77%) oraz warunków jej wykonywania (75%). Najrzadziej deklarują zadowolenie z możliwości awansu (42%).	Pracodawcy z województwa opolskiego, wskazujący na potrzebę podniesienia kwalifikacji osób zatrudnionych, zdecydowanie najczęściej mówili o potrzebie doszkalania kompetencji zawodowych. Braki kompetencyjne zatrudnionych dotyczyły również kompetencji samoorganizacyjnych, biurowych i interpersonalnych.
Obszarem w którym zaobserwowano istotne różnice pomiędzy odsetkiem zadowolonych pracowników etatowych obu płci jest płaca - mężczyźni nieco częściej wykazują satysfakcję ze swoich zarobków. Wynik ten koresponduje z różnicami w średnich miesięcznych zarobkach netto kobiet i mężczyzn, pracujących wyłącznie na umowę o pracę: kobiety zarabiają średnio 80% tego, co mężczyźni.	Największy problem ze znalezieniem pracowników dotyczył branży opieka zdrowotna oraz budownictwo i transport. Problemy sprawiała rekrutacja robotników wykwalifikowanych. Trudno było również znaleźć specjalistów oraz techników i średniego personelu.
Odsetek uczestniczących w szkoleniach osób w wieku produkcyjnym w województwie opolskim wzrósł w latach 2011-2013 ponad czterokrotnie, by w roku 2014 ustabilizować się na identycznym co w skali całego kraju poziomie 20%.	Pracodawcy w województwie opolskim najczęściej wskazywali na trzy główne przyczyny ograniczające wzrost zatrudnienia, były to: zbyt wysokie pozapłacowe koszty pracy, zbyt wysokie podatki, niestabilna sytuacja gospodarcza.

BKL Badanie instytucji szkoleniowych	BKL Badanie uczniów i studentów
Branża usług szkoleniowych w województwie opolskim w świetle kluczowych wskaźników rysuje się jako słabiej rozwinięta niż jej przeciętna krajowa. Widoczna jest tu przewaga mikro-przedsiębiorstw oraz firm ze stażem nieprzekraczającym 10 lat. Wyraźnie zarysował się w niej wpływ odczuwanego w całej Polsce kryzysu szkoleniowego w latach 2010-2011.	Około 85% badanych studentów i ok. 60% badanych uczniów w województwie opolskim deklaruje, że wybrałoby swoją szkołę/uczelnię jeszcze raz, gdyby mogli zdecydować o tym ponownie. W obu przypadkach rezultat ten jest wyższy niż przeciętny wynik ogólnopolski.
Obszary w ramach których najczęściej proponuje się szkolenia w województwie opolskim to szkolenia o tematyce związanej z rozwojem osobistym, handlem i obsługą klienta, medycyną i opieką społeczną, budownictwem i przemysłem, zaawansowanymi uprawnieniami do prowadzenia pojazdów oraz HR. Najrzadziej pojawiały się szkolenia związane z uzyskiwaniem prawa jazdy w kat. A i B, kształceniem w zakresie hotelarstwa i gastronomii oraz zarządzania przedsiębiorstwem.	Uczestnictwo w ponadprogramowych kursach i szkoleniach deklarowało ok 48% uczniów oraz 24% studentów. W przypadku studentów wynik ten lokuje się wyraźnie poniżej przeciętnej krajowej. Doświadczenie pracy zarobkowej w 2013r. zgłaszało 43% studentów i 51% uczniów.
Pomimo obserwowanego kryzysu w latach 2013 - 2014 nie zmienił się wysoki odsetek firm szkoleniowych zainteresowanych poszerzania swojej działalności. Można odczytywać to jako optymistyczny znak tego, że opolskie firmy i instytucje znalazły bardziej efektywne metody na pokonanie chwilowego kryzysu w branży.	60% badanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych jest zainteresowana podjęciem studiów wyższych. Zamiar ten częściej wyrażają osoby o wysokim statusie społeczno-ekonomicznym oraz kobiety. Także kobiety z wykształceniem licencjackim wyraźnie częściej niż mężczyźni deklarują zamiar podjęcia studiów magisterskich.
Firmy i instytucje szkoleniowe myśląc o działaniach podnoszących jakość świadczonych usług, najczęściej chcą w tym celu wykorzystać wyniki ewaluacji w zakresie planowania zajęć, oraz diagnozie potrzeb i podnoszeniu kompetencji merytorycznych osób szkolących. Warto odnotować, że w przypadku wszystkich wskaźników podnoszenia jakości usług, opolskie firmy plasują się poniżej przeciętnej krajowej.	Oczekiwania płacowe uczniów szkół ponadgimnazjalnych z woj. opolskiego, mogą świadczyć o tym, że sytuacji rynkowa przedstawicieli zawodów robotniczych jest lepsza, niż ma to miejsce wśród specjalistów. W skali kraju, w przeciwieństwie do województwa opolskiego, obserwuje się odwrotną zależność

Nota metodologiczna

Poniżej zamieszczamy skrótowy opis metodologii badań ludności, pracodawców, instytucji szkoleniowych oraz uczniów i studentów przeprowadzonych w ramach V edycji badania Bilans Kapitału Ludzkiego. Szczegółowe omówienie pochodzących z nich wniosków przedstawiono w odrębnych raportach¹:

- Polski rynek pracy - aktywność zawodowa i struktura wykształcenia. Na podstawie badań ludności realizowanych w 2014 r. w ramach V edycji projektu Bilans Kapitału Ludzkiego;
- Rynek pracy widziany oczami pracodawców. Na podstawie badań pracodawców i ofert pracy zrealizowanych w 2014 r. w ramach V edycji projektu Bilans Kapitału Ludzkiego
- Kształcenie po szkole. Na podstawie badań instytucji i firm szkoleniowych realizowanych w 2014 r. w ramach V edycji projektu Bilans Kapitału Ludzkiego;

---

¹ Dane z badań ludności, pracodawców i studentów przed poddaniem analizie zostały poddane ważeniu. Procedura ta pozwoliła na poradzenie sobie z rozbieżnościami pomiędzy strukturami prób i populacji ze względu na kluczowe zmienne społeczno-demograficzne (np. wiek czy płeć), w rezultacie pozwalając na bardziej precyzyjne oszacowanie interesujących nas w badaniu Bilans Kapitału Ludzkiego parametrów, charakteryzujących populację ludności w wieku produkcyjnym, pracodawców i studentów.

- Młodzi na rynku pracy - pracownicy, przedsiębiorcy, bezrobotni. Na podstawie analizy kierunków kształcenia zrealizowanej w 2014 r. w ramach V edycji projektu Bilans Kapitału Ludzkiego.

W powyższych raportach Czytelnicy mogą znaleźć zarówno analizę wszystkich wyników uzyskanych w tych badaniach, jak i szczegółowy opis metodologii. Tutaj ograniczamy się jedynie do podania podstawowych informacji o czasie realizacji badań, zastosowanych technikach i wielkości prób.

Badania ludności

Badania ludności realizowane były metodą wywiadów osobistych (PAPI oraz CATI). Do wylosowanych osób zostały wysłane listy zapowiadające, następnie po określonym czasie ankieterzy udawali się do miejsca zamieszkania tych osób. W przypadku braku możliwości przeprowadzenia badania ankieter umawiał się z respondentem na inny termin. Badaną populacją były osoby w wieku produkcyjnym, tzn. kobiety w wieku 18–59 lat oraz mężczyźni w wieku 18–64 lata, mieszkające w Polsce w okresie badania. Dane kontaktowe pochodziły z rejestru Polski Elektroniczny System Ewidencji Ludności (PESEL). Losowanie miało charakter warstwowy proporcjonalny. Warstwy stworzono w oparciu o podział na podregiony GUS (66 podregionów

w skali kraju) oraz klasy wielkości miejscowości według GUS (9 klas). Dodatkowo warstwowanie wylosowanej próby objęło rozkład płci i kohort wiekowych dla poszczególnych klas wielkości miejscowości, niezależnie dla każdego województwa. Ogółem w tej edycji badania przeprowadzono 17600 wywiadów. Response rate wyniósł 55%.

Badania pracodawców

W trakcie V edycji badań BKL uzyskano odpowiedzi od 16005 pracodawców. Badania prowadzone były z zastosowaniem podejścia *multi-mode*, umożliwiającego firmie badawczej jednoczesne stosowanie różnych sposobów kontaktu z respondentami: osobiście, telefonicznie lub też internetowo. Ze względu na specyfikę badań główną techniką był wywiad telefoniczny, który był skutecznie zastosowany w przypadku 98% respondentów. Pozostałe wyniki uzyskano w wyniku ankiety internetowej CAWI (1% uzyskanych wyników).

Ogólnie, w badaniach uczestniczyli pracodawcy, a nie wyłącznie przedsiębiorcy, tzn. przedstawiciele podmiotów gospodarczych funkcjonujących aktualnie na rynku, które w czasie realizacji badania terenowego zatrudniały przynajmniej jednego pracownika. W badaniu pracodawców nie uwzględniono osób samozatrudnionych, które uczestniczyły w innym module realizowanym w ramach projektu Bilans Kapitału Ludzkiego w Polsce – badaniach realizowanych na losowej

próbie ludności. Z badanej populacji pracodawców wykluczono również podmioty z kilku sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności 2007 (PKD): rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa, a także całą administrację publiczną i obronę narodową, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne, gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby oraz organizacje i zespoły eksterytorialne, organizacje członkowskie i fundacje, kościoły, związki wyznaniowe, stowarzyszenia i inne organizacje społeczne, partie polityczne, związki zawodowe, organizacje pracodawców, samorządów gospodarczych i zawodowych, wspólnoty mieszkaniowe.

Badania firm i instytucji szkoleniowych

W badaniach wykorzystano dwa sposoby kontaktu z respondentami: wywiad telefoniczny wspomagany komputerowo (CATI) oraz ankietę internetową (CAWI). Za pomocą CATI zrealizowano 4478 wywiadów (99,5%), a wykorzystując CAWI 23 ankiety (0,5%). W sumie w badaniu firm i instytucji szkoleniowych w 2013 r. zrealizowano 4510 wywiadów. Badaniem objęto te instytucje lub firmy, które:

- prowadzą działalność mieszczącą się zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności 2007 w obszarze kształcenia ustawicznego dorosłych, włączając w to pozaszkolne formy edukacji z zakresu nauki jazdy i pilotażu, pozaszkolne formy

edukacji, gdzie indziej nie sklasyfikowane oraz nauczanie języków obcych. Po konsultacjach z przedstawicielami środowiska szkoleniowego włączono w to także firmy i instytucje, których działalność obejmuje doradztwo związane z zarządzaniem.

- nie wymieniają działalności szkoleniowej ani doradczej jako głównego obszaru swojej aktywności, jednak deklarują świadczenie usług szkoleniowych poprzez wpis do rejestrów i baz danych przeznaczonych dla sektora szkoleniowego. Do takich rejestrów zaliczono: Rejestr Instytucji Szkoleniowych czy prowadzoną przez PARP bazę inwestycjawkadry.pl.
- potwierdzały prowadzenie działalności szkoleniowej lub doradczej w procedurze weryfikacji dokonanej za pomocą kontaktu telefonicznego lub weryfikacji on-line.

Badania studentów

Badania, w których uczestniczyli studenci prowadzono w ramach IV edycji BKL. Dane zbierano w okresie od 11 marca do 1 lipca 2013r. W turze tej wprowadzono modyfikację schematu doboru próby polegającą na uwzględnieniu w próbie wszystkich kierunków zamawianych, na których kształcili się studenci zaklasyfikowani do populacji badanej w BKL (tzw. badanie populacyjne). W poprzedniej edycji (I edycja BKL) badanie studentów realizowano w drugiej połowie

2010 r. oraz na początku roku 2011. Badania zostały wykonane przez Millward Brown S.A. W trakcie obecnej tury projektu uzyskano odpowiedzi od 32100 studentów. Badania były prowadzone w większości przypadków z zastosowaniem techniki ankiety audytoryjnej. Populację stanowili studenci ostatnich lat kierunków stacjonarnych na uczelniach, będący:

- na ostatnim roku studiów licencjackich lub inżynierskich trwających parzystą liczbę semestrów,
- na dwóch ostatnich latach studiów licencjackich lub inżynierskich trwających nieparzystą liczbę semestrów,
- na dwóch ostatnich latach studiów magisterskich,
- na studiach magisterskich uzupełniających, niezależnie od roku studiów.

Łącznie próba liczyła więc 1 751 kierunków, z czego ostatecznie zrealizowanych zostało 32 100 ankiet na 1 597 kierunkach w tym na 173 zamawianych. Ostatecznie badanie objęło zasięgiem 194 uczelnie.

Zastosowane pojęcia i klasyfikacje

Kompetencje

W związku z tym, że badania BKL obejmują wiele modułów badawczych, zdecydowano się na konieczną standaryzację kluczowych pojęć, aby uzyskane wyniki mogły być następnie porównywalne pomiędzy poszczególnymi modułami. Warto wobec tego wyjaśnić na początku jakie jest rozumienie podstawowych terminów, związanych z rynkiem pracy oraz kapitałem ludzkim, które zostały przyjęte na potrzeby całego projektu.

Najważniejszym punktem całych badań było wskazanie kompetencji, które są potrzebne na rynku pracy i jaka jest ich podaż ze strony pracowników (aktualnych i potencjalnych – uczniów, studentów, bezrobotnych). Kompetencjami, w przyjętym znaczeniu, jest wiedza, umiejętności i postawy związane z wykonywaniem określonych czynności, niezależnie od tego, w jakim trybie zostały nabyte i czy są potwierdzone w wyniku procedury walidacyjnej. W przypadku czynności zawodowych, związanych z wykonywaniem określonego zawodu, mówimy o kompetencjach zawodowych. W toku prowadzonych prac

konceptualizacyjnych przyjęto na potrzeby projektu rozróżnienie 11 ogólnych klas kompetencji odnoszących się do różnych sfer pracy²:

Kompetencje	Skrót	Sformułowanie w kwestionariuszu
kognitywne	KOG	Wyszukiwanie i analiza informacji oraz wyciąganie wniosków
techniczne	TCH	Obsługa, montowanie i naprawa urządzeń
matematyczne	MAT	Wykonywanie obliczeń
komputerowe	KOM	Obsługa komputera i wykorzystanie Internetu
artystyczne	ART	Zdolności artystyczne i twórcze
fizyczne	FIZ	Sprawność fizyczna
samoorganizacyjne	SAM	Samorganizacja pracy i przejawianie inicjatywy, terminowość
interpersonalne	INT	Kontakty z innymi ludźmi
biurowe	BIU	Organizowanie i prowadzenie prac biurowych
kierownicze	KIE	Zdolności kierownicze i organizacja pracy
dyspozycyjne	DYS	Dyspozycyjność

² Zaproponowana klasyfikacja kompetencji została przygotowana po analizie różnych ujęć kompetencji zawodowych stosowanych przez rozmaite instytucje na całym świecie – od instytucji zajmujących się danymi statystycznymi (np. Australian Bureau of Statistics), poprzez podmioty skupiające się na tworzeniu standardów kompetencji (np. Krajowe Standardy Klasyfikacji Zawodowych) po przedsięwzięcia odpowiadające za rozwój kompetencji zawodowych (np. O*NET. The Occupational Information Network). Pełne omówienie wypracowanej klasyfikacji zostanie przedstawione w raporcie podsumowującym pierwszą edycję badań.

Oprócz tych jedenastu ogólnych klas kompetencji, których dotyczyły pytania stawiane pracodawcom często pojawiały się opinie dotyczące ogólnie kompetencji zawodowych. Te natomiast były rozumiane stosunkowo wąsko, jako wiedza, umiejętności i postawy określone przez specyfikę pracy w danym zawodzie. Rodziło to poważną trudność wynikającą ze znacznego zróżnicowania takich kompetencji w związku z bardzo dużym rozdrobnieniem zawodów. Przyjmując, że w nowej klasyfikacji zawodów wprowadzonej przez Międzynarodową Organizację Pracy wyodrębniono 2301 szczegółowych zawodów i specjalności, niemożliwe było opisanie kompetencji zawodowych specyficznych dla każdego z nich. W związku z tym przyjęto, że kompetencje zawodowe dotyczą danego zawodu i w oparciu o znajomość tego zawodu instytucje i osoby zainteresowane będą mogły określić jakie są wymagania wobec zasobów kompetencji zawodowych w każdym z nich.

Innym terminem funkcjonującym obok pojęcia kompetencji są kwalifikacje. W przyjętym na potrzeby projektu rozumieniu – kwalifikacje to taka wiedza i umiejętności, które zostały potwierdzone w procesie formalnej procedury walidacyjnej (w wąskim sensie za kwalifikacje można uznać tylko taki rodzaj wiedzy i umiejętności, które zostały potwierdzone przez akredytowaną przez władze publiczne jednostkę

oceniającą). Kwalifikacjami będą zatem przykładowo prawo jazdy określonej kategorii, posiadanie certyfikatu językowego, itp.

Zawody

Badając zasoby kompetencyjne konieczne jest ich odniesienie do wykonywanego zawodu. Pojawia się zatem potrzeba określenia znaczenia tego czym jest zawód, szczególnie w przypadku badania pracodawców. W języku specjalistów do spraw zarządzania zasobami ludzkimi w przedsiębiorstwach częściej niż zawód używane jest pojęcie stanowisko, jako pewnej najmniejszej jednostki organizacyjnej przedsiębiorstwa, z którą związane jest wykonywanie określonego zestawu czynności wymagających posiadania przez wykonawcę określonych kompetencji i/lub kwalifikacji. Pracodawcy szukając pracowników chcą ich zatrudnić na określonym stanowisku. Stanowiska bywają również wielkozawodowe – np. monter instalacji budowlanych do którego wymagana są często kompetencje związane z takimi zawodami jak elektryk, glazurnik, tynkarz. Aby zatem usprawnić badania wśród pracodawców pytano ich o osoby poszukiwane na konkretne stanowiska, kompetencje wymagane na określonym stanowisku, itd. Natomiast porównywalność wyników pomiędzy poszczególnymi modułami wymagała standaryzacji kodowania i wobec tego posłużono się ustaloną klasyfikacją zawodów opracowaną przez Międzynarodową Organizację

Pracy w postaci ISCO-o8. Wszystkie stanowiska pracy były kodowane według klucza zawodów zawartego w tym standardzie. Dlatego mówiąc o poszukiwanych pracownikach rozumiane to będzie w ujęciu zawodowym. Ponieważ szczegółowa klasyfikacja zawodów obejmuje ponad 2000 zawodów i specjalności przedstawienie informacji o wszystkich byłoby niemożliwe – chodzi zarówno o małą przejrzystość danych, ale również niewielką liczebność większości wymienianych zawodów. Dlatego zdecydowano się na agregację informacji o poszczególnych zawodach do pewnych ogólniejszych kategoryzacji w postaci grup zawodowych. Ze względów praktycznych w raporcie wykorzystywane są dwa rodzaje kategoryzacji – do tzw. grup wielkich zawierających dziewięć ogólnych grup zawodowych oraz grup dużych obejmujących 39 bardziej szczegółowych grup zawodowych.

Skrót	Nazwa wielkiej grupy zawodowej
KIER	Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy
SPEC	Specjaliści
SRED	Technicy i inny średni personel
BIUR	Pracownicy biurowi
USLU	Pracownicy usług i sprzedawcy

ROLN Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy*

ROBW Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy

OPER Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń

ROBN Pracownicy przy pracach prostych

*W badaniach pracodawców pomięto tę kategorię zawodową ze względu na charakter próby, która wykluczała gospodarstwa rolne.

Nazwa dużej grupy zawodowej

Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i dyrektorzy generalni

Kierownicy do spraw zarządzania i handlu

Kierownicy do spraw produkcji i usług

Kierownicy w branży hotelarskiej, handlu i innych branżach usługowych

Specjaliści nauk fizycznych, matematycznych i technicznych

Specjaliści do spraw zdrowia

Specjaliści nauczania i wychowania

Specjaliści do spraw ekonomicznych i zarządzania

Specjaliści do spraw technologii informacyjno-komunikacyjnych

Specjaliści z dziedziny prawa, dziedzin społecznych i kultury

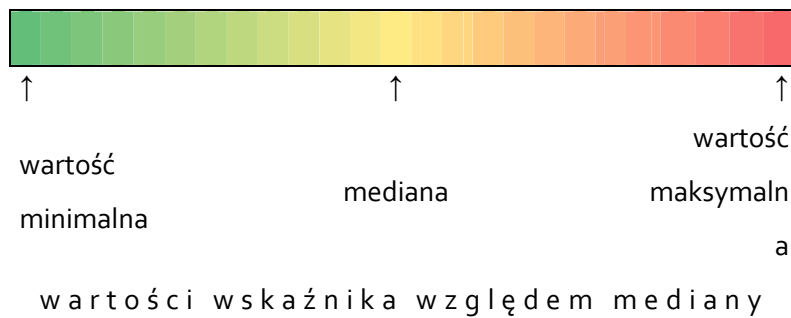
Średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych
Średni personel do spraw zdrowia
Średni personel do spraw biznesu i administracji
Średni personel z dziedziny prawa, spraw społecznych, kultury i pokrewnej
Technicy informatycy
Sekretarki, operatorzy urządzeń biurowych i pokrewni
Pracownicy obsługi klienta
Pracownicy do spraw finansowo-statystycznych i ewidencji materiałowej
Pozostali pracownicy obsługi biura
Pracownicy usług osobistych
Sprzedawcy i pokrewni
Pracownicy opieki osobistej i pokrewni
Pracownicy usług ochrony
Rolnicy produkcji towarowej
Rolnicy i rybacy pracujący na własne potrzeby
Robotnicy budowlani i pokrewni - z wyłączeniem elektryków
Robotnicy obróbki metali, mechanicy maszyn i urządzeń i pokrewni
Rzemieślnicy i robotnicy poligraficzni
Elektrycy i elektronicy
Robotnicy w przetwórstwie spoż., obróbce drewna, prod. wyr .tekst.
Operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórczych
Monterzy

Kierowcy i operatorzy pojazdów
Pomoce domowe i sprzętaczk
Robotnicy pomocniczy w rolnictwie, leśnictwie i rybołówstwie
Robotnicy pomocniczy w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie
Pracownicy pomocniczy przygotowujący posiłki
Ładowacze nieczystości i inni pracownicy przy pracach prostych

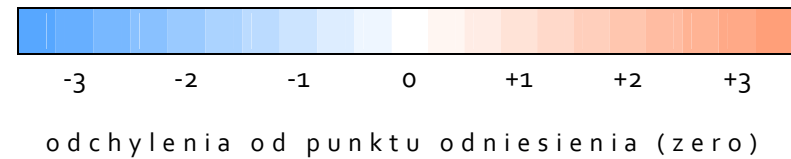
Czytanie tabel topograficznych

W wielu tabelach w raporcie dla łatwiejszej orientacji zastosowano kolorowanie „topograficzne” tabel, nawiązujące do sposobu kolorowania map.

Wartościom względnie niskim odpowiada kolor zielony, przeciętnym (zbliżonym do mediany) żółty, względnie wysokim – czerwony. Podkreślić należy, że zarówno środek, jak i bieguny skali kolorystycznej wyznaczone są przez empiryczne wartości analizowanej zmiennej, czyli kolejno: wartość minimalną, medianową i maksymalną. Przy kolorowaniu „topograficznym” w tabeli prezentującej zróżnicowane wartości zawsze wystąpi pełna gama kolorów (od zielonego, przez żółty, po czerwony).

dodatnie są duże, a ujemne małe (i vice versa). Konwencja temperaturowa szczególnie dobrze nadaje się do prezentacji danych pokazujących różnice między wartościami dla dwóch różnych kategorii, np. kobiet i mężczyzn.

Czytanie tabel temperaturowych

Innym stosowanym sposobem kolorowania tabel jest kolorowanie „temperaturowe” nawiązujące do kolorystyki związanej ze skalą temperatury: W sytuacji, gdy zwracano uwagę na bezwzględne odchylenia od konkretnego punktu odniesienia (zwłaszcza od zera), wartości będącej punktem odniesienia nadawano kolor biały, wartościom ujemnym – niebieski, a dodatnim – czerwony, przy czym im większa bezwzględna odległość od zera, tym większa intensywność koloru. Przy kolorowaniu „temperaturowym” w tabeli nie musi pojawiać się pełna gama kolorów – mogą występować głównie kolory niebieskie (gdy większość wartości jest ujemna) lub głównie wartości czerwone (gdy większość wartości jest dodatnia); mogą też pojawiać się intensywne wartości czerwone, a tylko delikatne kolory niebieskie, gdy odchylenia

Praca, przedsiębiorczość i wykształcenie mieszkańców województwa opolskiego

Pierwsza część raportu poświęcona jest zagadnieniom pracy, przedsiębiorczości i wykształcenia mieszkańców województwa opolskiego w wieku produkcyjnym. Podczas analiz korzystaliśmy z danych z pięciu dotychczasowych edycji badania ludności BKL. Większość analiz została przeprowadzona na danych sumarycznych dla pięciu edycji badania, jako że wynikające z realnej wielkości populacji ludności województwa opolskiego liczebności niektórych grup w poszczególnych edycjach (np. bezrobotnych) nie uprawniały do wyciągania w oparciu o nie uzasadnionych wniosków w wypadku bardziej szczegółowych analiz. Odpowiednie adnotacje dotyczące zakresu wykorzystywanych danych zostały w każdym przypadku umieszczone pod wykresem/tabelą.

W tej części raportu zaprezentowaliśmy wskaźniki dotyczące sytuacji ludności na rynku pracy w ujęciu dynamicznym oraz porównawczym, skupiając się m.in. na takich grupach jak pracujący etatowo, osoby prowadzące własną działalność gospodarczą czy bezrobotni. W celu lepszego zrozumienia specyfiki sytuacji i potrzeb różnych grup funkcjonujących na rynku pracy w województwie opolskim przedstawiliśmy szczegółowe charakterystyki tych zbiorowości wykorzystując zmienne społeczno-demograficzne oraz zmienne specyficzne dla ich sytuacji zawodowej. Szczególną wagę przywiązywaliśmy do różnic w sytuacji kobiet i mężczyzn przynależących do grup o różnej pozycji na regionalnym, opolskim rynku pracy.

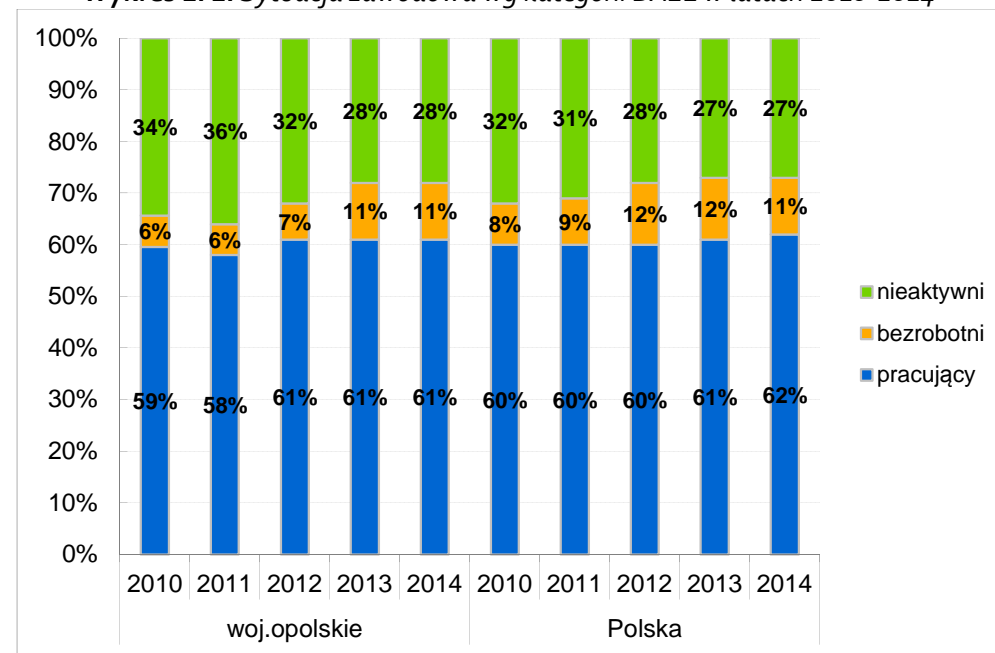

Sytuacja zawodowa

Podczas badania ludności w ramach pięciu edycji Bilansu Kapitału Ludzkiego respondentów podzielono na trzy podstawowe grupy - według definicji nawiązujących do tych, przyjętych przez Główny Urząd Statystyczny na potrzeby Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL): pracujących, bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo.

Na **wykresie 1.1.** zaprezentowano zmiany w strukturze sytuacji zawodowej ludności w wieku produkcyjnym w Polsce i województwie opolskim w latach 2010-2014. Zarówno w województwie opolskim, jak w perspektywie ogólnopolskiej odsetek pracujących w okresie pięciu analizowanych lat utrzymywał się na zbliżonym poziomie, podczas gdy udział bezrobotnych wzrastał kosztem nieaktywnych zawodowo.

Wykres 1. 1. Sytuacja zawodowa wg kategorii BAEL w latach 2010-2014

Źródło: BKL Badanie Ludności 2010-2014

Na lepsze zrozumienie sytuacji trzech wyróżnionych grup, pozwala porównanie ich wybranych charakterystyk społeczno-demograficznych w podziale na kobiety (K) i mężczyzn (M), zaprezentowanych w **tabeli 1.1**. Najniższą średnią wieku odnotować można wśród bezrobotnych. Członkowie tej grupy, analogicznie jak nieaktywni zawodowo dużo częściej niż pracujący deklarują pozostawanie w stanie wolnym - zdecydowanie większy odsetek takich osób odnotować można wśród mężczyzn. Natomiast pracujący wyraźnie częściej niż bezrobotni i nieaktywni zawodowo charakteryzują się posiadaniem przynajmniej średniego wykształcenia, pozostawaniem w związku małżeńskim i posiadaniem dziecka na utrzymaniu, przy czym w każdej z grup charakterystyki te częściej były domeną kobiet niż mężczyzn.

Tabela 1.1. Wybrane charakterystyki pracujących, bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo w województwie opolskim

	pracujący			bezrobotni			nieaktywni		
	M	K	Ogół	M	K	Ogół	M	K	Ogół
wiek (średnia)	40,7	40,6	40,6	37,9	36,9	37,4	41,3	37,2	39,1
% osób z wyksz. przyn. średnim	49	70	58	36	55	46	35	49	43
% osób stanu wolnego	33	23	28	60	35	48	57	39	46
% osób w związku małżeńskim	58	63	60	25	46	35	30	50	41
% osób posiadających dzieci	60	68	63	35	65	49	38	58	49
% osób mieszkających na wsi	48	42	46	47	48	48	47	54	51
N	809	655	1464	103	99	202	348	427	775

*Braki danych nie stanowiły w przypadku żadnej ze zmiennych więcej niż 1% N

Źródło: BKL Badanie Ludności 2010-2014

Tabela 1.2. Samoocena umiejętności wg sytuacji zawodowej (średnia, skala 1-5)

kompetencje	woj. opolskie			Polska		
	PRAC	BEZR	NIEAKT	PRAC	BEZR	NIEAKT
kognitywne	3,29	3,11	3,05	3,44	3,06	3,03
techniczne	3,07	2,76	2,65	3,09	2,76	2,60
matematyczne	3,18	3,03	2,98	3,37	2,98	2,97
komputerowe	3,08	2,74	2,80	3,33	2,96	2,82
artystyczne	2,65	2,59	2,62	2,65	2,44	2,47
fizyczne	3,56	3,59	3,15	3,64	3,61	3,12
samoorganizacyjne	3,47	3,21	3,10	3,69	3,31	3,11
interpersonalne	3,71	3,60	3,39	3,98	3,76	3,52
biurowe	2,99	2,74	2,73	3,09	2,66	2,62
kierownicze	3,15	2,77	2,78	3,26	2,74	2,71
dyspozycyjne	3,54	3,53	3,14	3,80	3,79	3,16
N	1464	202	775	53593	9199	25639

Źródło: BKL Badanie Ludności 2010-2014

W tabeli 1.2. zaprezentowano średnie samooceny różnych umiejętności w trzech grupach wyróżnionych ze względu na sytuację zawodową: pracujących (PRAC), bezrobotnych (BEZR) i nieaktywnych zawodowo (NIEAKT), których respondenci dokonywali na pięciopunktowej skali (1-bardzo niski, 2-podstawowy, 3-średni, 4-wysoki, 5-bardzo wysoki). Najwyższe średnie w przypadku wszystkich umiejętności odnotowano zarówno w skali całego kraju, jak i województwa opolskiego wśród pracujących. Pracujący, bezrobotni i nieaktywni zawodowo średnio zarówno w skali całego kraju, jak i województwa opolskiego najwyżej oceniali

kompetencje interpersonalne (najwyższe oceny), fizyczne, dyspozycyjne oraz samoorganizacyjne. Średnie wartości ocen deklarowane w perspektywie sumarycznych danych z pięciu edycji badania w województwie opolskim były dość zbliżone do tych wskazywanych w skali całego kraju. Największe różnice odnotowano pomiędzy pracującymi w kontekście kompetencji komputerowych, samoorganizacyjnych, interpersonalnych i dyspozycyjnych oraz bezrobotnymi na wymiarach kompetencji komputerowych i dyspozycyjnych (wyższe o ok. 0,2-0,3 pkt. na skali wartości w skali całego kraju)

Pracujący w województwie opolskim

Pracujący na umowę o pracę - na czas określony lub nieokreślony - to najliczniejsza grupa spośród aktywnych zawodowo - w 2014 r. ich udział w tej zbiorowości wyniósł odpowiednio 62% w skali całego kraju i 64% w województwie opolskim. Respondenci pracujący etatowo podczas badania BKL byli proszeni o dokonanie prognoz dotyczących własnej kariery zawodowej oraz ocenę wiedzy i umiejętności nabytych podczas edukacji w pracy. W tabeli 1.3. przedstawiono wybrane opinie i prognozy osób pracujących na umowę o pracę w podziale na płeć.

Płeć nie różnicuje prognoz dotyczących rozwoju kariery zawodowej oraz postrzegania swojej pracy w kategoriach zatrudnienia na stałe. Tak w województwie opolskim, jak i w skali całego kraju ok. 90% zarówno mężczyzn, jak i kobiet deklaroowało, że aktualne zatrudnienia traktują jako pracę na stałe, zaś 85-90% z nich spodziewało się pozostania na tym samym stanowisku. Ponad 90% pracowników etatowych obu płci deklaroowało pracę na pełen etat - nieco częściej czynili to mężczyźni (tak w województwie opolskim, jak i w skali całego kraju). Ok. 1/3 pracujących zarówno w województwie opolskim, jak i w skali całego kraju oceniało wiedzę i umiejętności nabyte podczas kształcenia formalnego za przydatne w pracy - kobiety czyniły to nieco częściej niż mężczyźni.

Tabela 1.3. Wybrane charakterystyki osób zatrudnionych na umowę o pracę (dane w %)*

	Zatrudnieni na umowę o pracę					
	woj. opolskie			Polska		
	K	M	Ogół	K	M	Ogół
% pracujących na pełen etat	93	98	95	93	97	95
% deklaruujących, że jest to praca na stałe	92	93	92	91	91	91
% spodziewających się pozostania na tym samym stanowisku	85	88	86	89	88	88
% oceniających wiedzę i umiejętności jako b. przydatne w pracy (2012-14)	36	33	35	40	34	37
N	495	566	1061	18813	20638	39451

*Braki danych nie stanowiły w przypadku żadnej ze zmiennych więcej niż 0,6 % N

** Pytanie zadawano w edycjach III-V

Źródło: BKL Badanie Ludności 2010-2014

Respondentów pracujących etatowo podczas badania BKL proszono również o dokonanie oceny zadowolenia z różnych aspektów pracy etatowej, takich jak zarobki, możliwości awansu, warunki wykonywania pracy, pewność zatrudnienia, możliwość rozwoju osobistego i szkoleń oraz samej pracy jako takiej (czyli tego co robią podczas wykonywania swoich obowiązków pracowniczych). W tabeli 1.4. zaprezentowano odsetki zadowolonych („bardzo zadowolonych” oraz „zadowolonych”) tych aspektów pracy.

Struktura odpowiedzi wśród pracujących etatowo w województwie opolskim jest dość podobna do tej, zaobserwowanej w skali całego kraju. Pracujący na umowę o pracę najczęściej są zadowoleni z samej pracy jako takiej i warunków jej wykonywania (nieco częściej w skali ogólnopolskiej), najrzadziej zaś z możliwości awansu, rozwoju osobistego i szkoleń (nieco częściej w perspektywie całego kraju) oraz zarobków. Płeć w województwie opolskim różnicowała poziom zadowolenia z zarobków nieco bardziej niż w skali całego kraju - w obu przypadkach mężczyźni częściej niż kobiety deklarowali satysfakcję z tego aspektu swej pracy. Ponadto w województwie opolskim kobiety nieco rzadziej wyrażały zadowolenie z pewności zatrudnienia, podczas gdy w perspektywie ogólnopolskiej różnice pomiędzy płciami w tej kwestii w zasadzie nie występowały.

Tabela 1.4. Zadowolenie pracujących etatowo z różnych aspektów ich pracy (dane w %)*

% zadowolonych z:	Zatrudnieni na umowę o pracę					
	woj. opolskie			Polska		
	K	M	Ogół	K	M	Ogół
sama praca jako taka (to, co robi)	75	79	77	83	83	83
warunków wykonywania pracy	74	76	75	81	78	80
pewności zatrudnienia	70	76	73	70	72	71
zarobków	51	61	56	52	59	56
możliwości rozwoju osob. i szkoleń	52	52	52	58	56	57
możliwości awansu	41	43	42	42	42	42
N	495	566	1061	18813	20638	39451

*Braki danych nie stanowiły w przypadku żadnej ze zmiennych więcej niż 0,8 % N
Źródło: BKL Badanie Ludności 2010-2014

Zaobserwowana dysproporcja w skali zadowolenia z zarobków pomiędzy mężczyznami i kobietami pracującymi etatowo skłania do przyjrzenia się różnicom pomiędzy deklarowanymi zarobkami obu płci. W tabeli 1.5. porównano średnie obcięte przeciętnych miesięcznych zarobków netto (5% skrajnych obserwacji na obu krańcach zostało wykluczonych z analizy) kobiet i mężczyzn dla województwa opolskiego oraz Polski. W analizie uwzględnione zostały jedynie osoby pracujące wyłącznie na umowę o pracę, aby średnia informowała o zarobkach uzyskiwanych jedynie z tytułu pracy etatowej³.

Tabela 1. 5. *Przeciętne miesięczne zarobki netto pracujących wyłącznie etatowo kobiet i mężczyzn (średnia obcięta 5%, dane w PLN)*

	Średnia obcięta			Iloraz zarobków (K/M)	Liczebności		
	K	M	Ogół		K	M	Ogół
woj. opolskie	1663	2088	1887	0,8	188	211	399
Polska	1745	2172	1964	0,8	9415	10449	19864

Źródło: BKL Badanie Ludności 2010-2014

Zarówno w skali ogólnopolskiej, jak i w perspektywie województwa opolskiego możemy zauważyć wyraźną dysproporcję w średnich zarobkach: sumy, deklarowane przez kobiety w obu analizowanych przypadkach stanowią średnio ok. 80% zarobków mężczyzn. Przedstawiciele obu płci pracujący wyłącznie na etat w województwie opolskim zarabiają średnio o ok. 80 zł mniej niż przedstawiciele obu płci w skali całego kraju - (mężczyźni - 84 zł, kobiety - 82 zł). W zestawieniu ze średnimi obliczonymi dla pozostałych województw opolskie znajduje się w środku stawki.

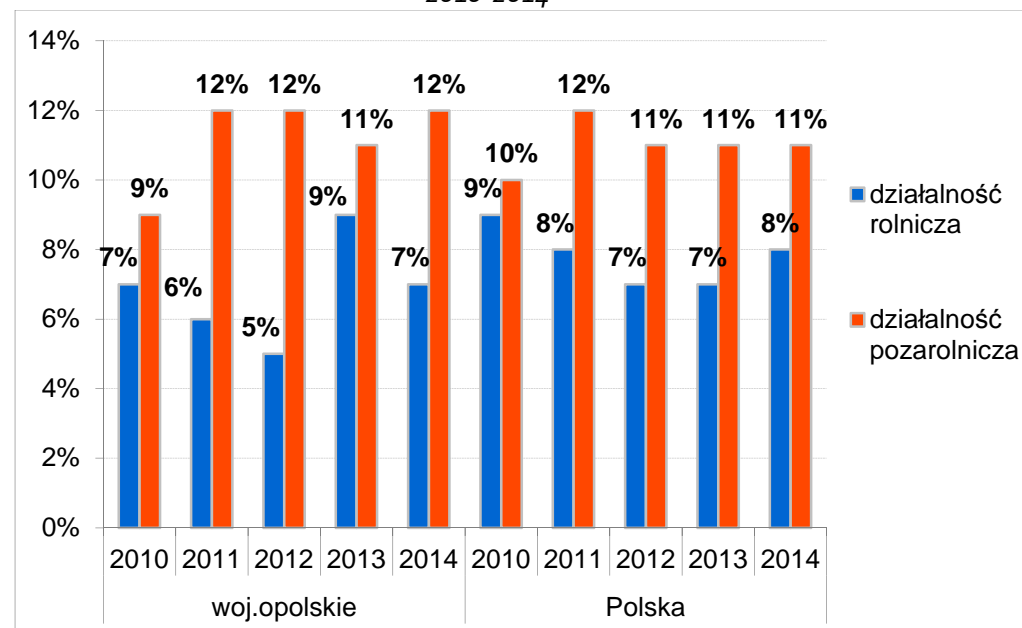
³ Dokonując takich porównań należy jednocześnie być świadomym różnic w strukturze zawodowej pomiędzy grupami kobiet i mężczyzn.

Sytuacja samozatrudnionych w województwie opolskim

Przed przejściem do analizy szczegółowych charakterystyk osób samozatrudnionych, warto przyrzeć się uprzednio jak zmieniał się udział osób prowadzących działalność rolniczą oraz pozarolniczą w ogóle pracujących. Dynamikę tych zmian w Polsce i w województwie opolskim ilustruje **wykres 1.2**.

Udział prowadzących działalność pozarolniczą w ogóle pracujących w województwie opolskim zmieniał się w podobny sposób jak w skali całego kraju. W latach 2010-11 odsetek prowadzących tego typu działalność wzrósł na Opolszczyźnie o 3 p. p., by w następnych latach ustabilizować się na podobnym jak w perspektywie ogólnopolskiej poziomie 11-12%. W przypadku udziału prowadzących działalność rolniczą najpierw - analogicznie jak w skali całego kraju - nastąpił spadek (2010-12) następnie przyrost (2012-13) i ponowny spadek do poziomu 7% w latach 2013-14 (podczas gdy w całej Polsce wartość wskaźnika w 2014 osiągnęła poziom 8%).

Wykres 1.2. Odsetek przedsiębiorców prowadzących działalność rolniczą i pozarolniczą wśród ogółu pracujących w województwie opolskim i w Polsce w latach 2010-2014

Źródło: BKL Badanie Ludności 2010-2014

Tabela 1.6. Wybrane charakterystyki prowadzących działalność pozarolniczą w województwie opolskim (dane w %)

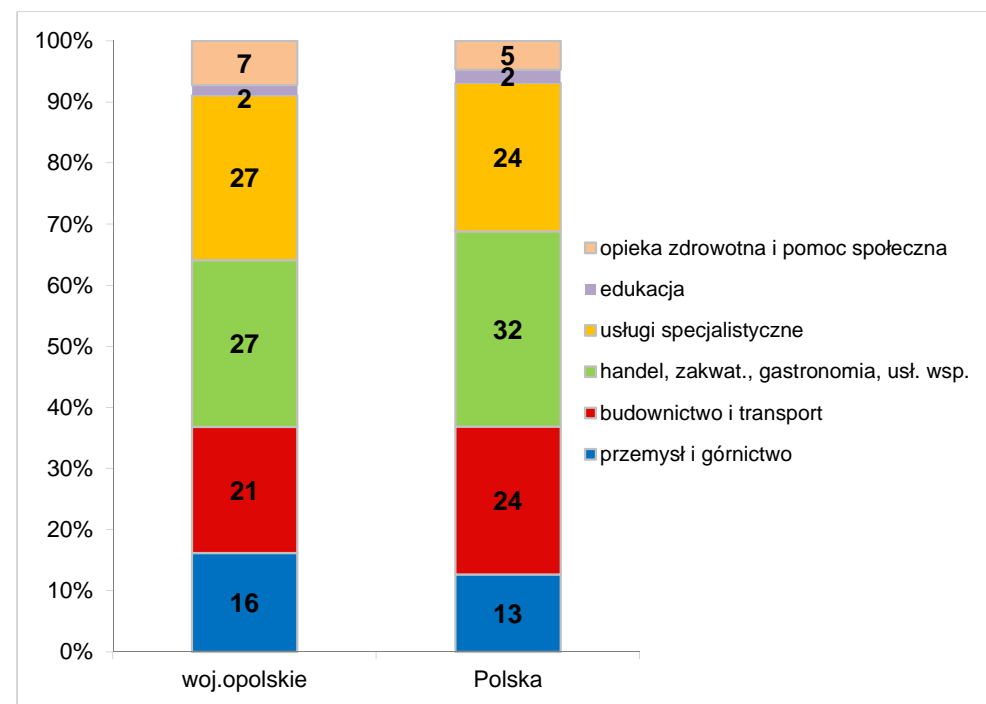
	woj. opolskie	Polska
wiek (średnia)	42,7	41,9
% kobiet	33	34
% posiadających wyższe lub średnie wykształcenie	66	75
% prowadzących działalność jednoosobową	67	59
% deklarujących zamiar zakończenia dział. w perspektywie następnych 12 mies.	2	3
od ilu lat prowadzi działalność (średnia)	11,2	9,94
chęć pracy w elastycznych ramach czasowych (2010-12)	3,58	3,95
N	160	5802

Źródło: BKL – Badanie Ludności 2010-2014

Profile grup przedsiębiorców w skali całego kraju i województwa opolskiego, uwzględniające wybrane zmienne społeczno-demograficzne i deklaracje dotyczące ich działalności są do siebie zasadniczo podobne. Obie grupy cechował podobny udział kobiet oraz osób, które zamierzają

zakończyć swą działalność, średni wiek samozatrudnionych oraz średnia liczba lat prowadzenia działalności. Wśród samozatrudnionych z województwa opolskiego częściej można trafić na osoby prowadzące działalność jednoosobową. Mniejszy udział niż w perspektywie całego kraju mają w tej grupie osoby posiadające co najmniej średnie wykształcenie, średnio niższa jest w niej również chęć pracy w elastycznych ramach czasowych.

Wykres 1.3. Branża działalności firmy (dane w %)

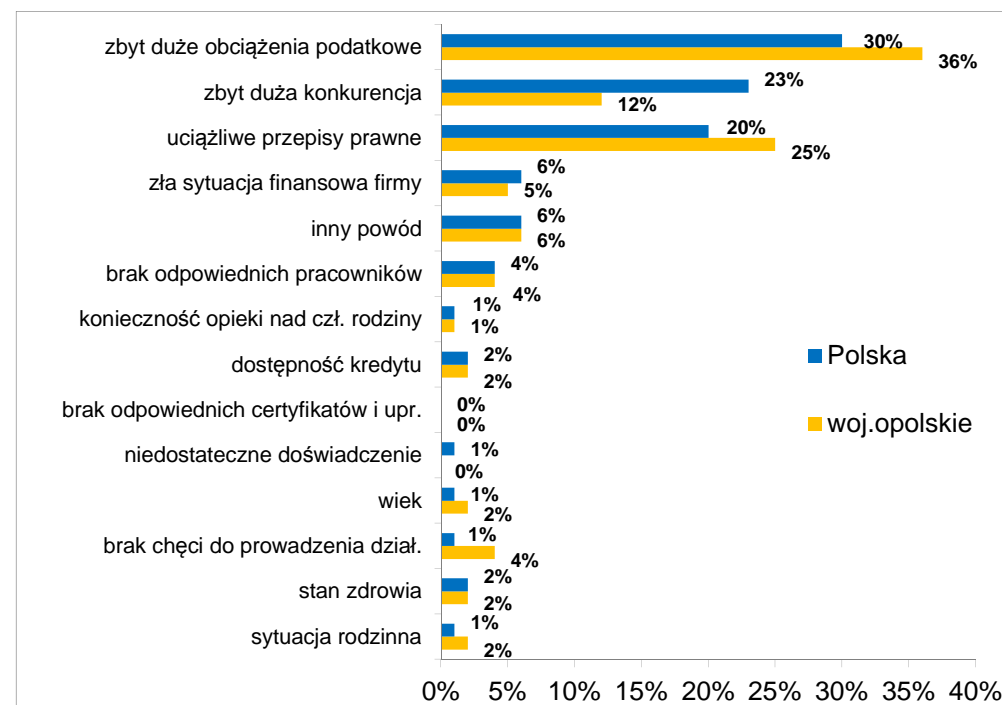
Źródło: BKL– Badanie Ludności 2010-2014

Udział przedsiębiorców prowadzących działalność w ramach poszczególnych branż wyróżnionych w Polskiej Klasyfikacji Działalności w ogóle samozatrudnionych poza rolnictwem jest zbliżony w województwie opolskim do tego odnotowanego w skali całego kraju. Największy udział wśród ogółu prowadzących działalność pozarolniczą w województwie opolskim mieli samozatrudnieni działający w usługach specjalistycznych oraz ci, zajmujący się handlem, zakwaterowaniem, gastronomią bądź usługami wspomagającymi. W wypadku tej drugiej kategorii odnotowano również największą różnicę pomiędzy województwem opolskim a całą Polską (o 5 p. p. większy udział przedsiębiorców z tej branży w skali całego kraju).

Respondentom prowadzącym własną działalność pozarolniczą zadano również pytanie o główne utrudnienie w działalności firmy. Rozkłady odpowiedzi (sumarycznie dla wszystkich pięciu edycji badania) przedstawiono na **wykresie 1.4.** Głównym utrudnieniem/powodem spodziewanego ograniczenia bądź też zakończenia prowadzonej działalności zarówno w województwie opolskim jak i w skali całego kraju były zbyt duże obciążenia podatkowe (odpowiedź częściej wskazywana na Opolszczyźnie). Opolscy przedsiębiorcy dwukrotnie rzadziej niż ich odpowiednicy w skali całego kraju wskazywali w tym kontekście na zbyt dużą konkurencję. Wynik ten koresponduje z relatywnie niską wartością wskaźnika liczby małych

i średnich przedsiębiorstw przypadających na 1000 mieszkańców w województwie opolskim w 2011 r. (por. *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2011-2012*, s. 103).

Wykres 1.4. Główne utrudnienie, powód spodziewanego ograniczenia/ zakończenia prowadzonej działalności w województwie opolskim i w Polsce

Źródło: BKL Badanie Ludności 2010-2014

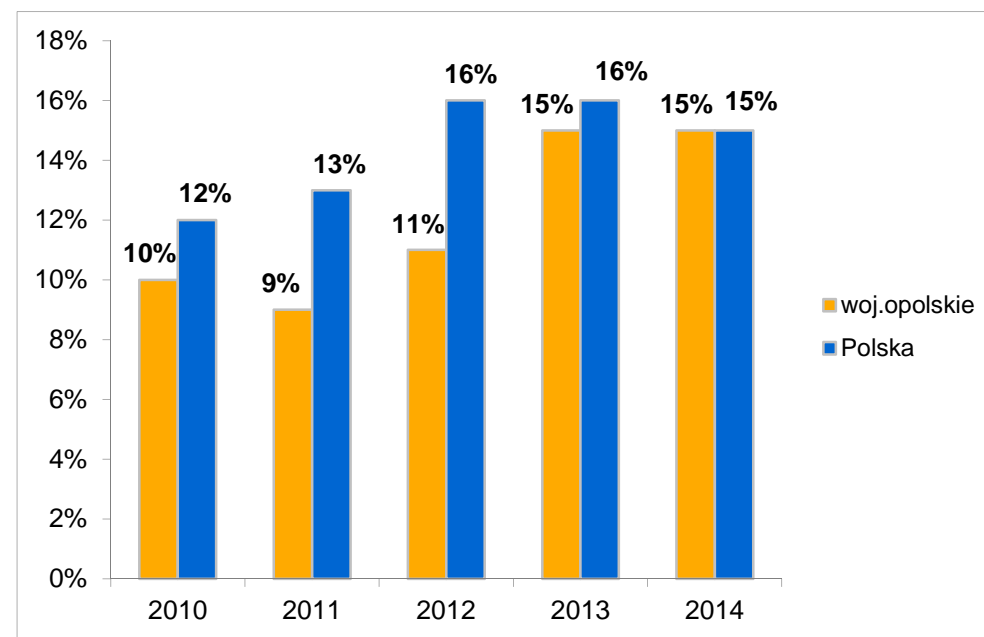
Bezrobotni w województwie opolskim

Stopa bezrobocia, rozumiana jako stosunek liczby osób nie posiadających pracy i aktywnie jej poszukujących do liczby wszystkich osób aktywnych zawodowo w latach 2010-2012 utrzymywała się na wyraźnie niższym niż w całym kraju poziomie ok. 10% by w latach 2012-13 wzrosnąć o 4 p. p. i w 2014 osiągnąć poziom odnotowany w skali całego kraju. Dynamikę przyrostu stopy bezrobocia na przestrzeni czterech lat trwania badania BKL w Polsce i w województwie opolskim ilustruje **wykres 1.5**.

Liczebności bezrobotnych w powiatach są zbyt małe, by móc wyciągać w oparciu o nie uprawnione wnioski nawet po połączeniu danych ze wszystkich pięciu fal badania. Mając zatem świadomość różnic pomiędzy definicjami stopy bezrobocia rejestrowanego (opierającej się o ewidencję urzędów pracy, por. Janukowicz 2010) oraz stopy wyliczanej według metodologii BAEL warto przyjrzeć się danym przedstawionym przez GUS (*Bezrobotni oraz stopa bezrobocia wg województw, podregionów i powiatów - stan w końcu kwietnia 2014*). Najniższe wartości stopy bezrobocia rejestrowanego w województwie opolskim odnotowano w kwietniu 2014 r. w mieście na prawach powiatu - Opolu (6,9%) a także w powiatach krapkowickim (9,2%), oleskim i strzeleckim (po 9,7%). Najwyższymi wartościami stopy bezrobocia charakteryzowały się z kolei

powiaty brzeski (21,6%) i nyski (19,9%). Czynnikiem, przyczyniającym się do wysokiej stopy bezrobocia w tych powiatach jest niski poziom inwestycji oraz znaczny napływ absolwentów do zawodów które charakteryzują się wysokim poziomem bezrobocia (p. nyski - technik ekonomista, mechanik samochodowy, sprzedawca, murarz, ślusarz) (Hamerla 2013, *Strategia Rozwoju Powiatu Brzeskiego na lata 2010-2014, Strategia przewidywania i zarządzania zmianą gospodarczą w powiecie nyskim opracowana w ramach projektu "Innowacyjna Nysa"*).

Wykres 1.5. Stopa bezrobocia w latach 2010-2014 w Polsce i w województwie opolskim

Źródło: BKL Badanie Ludności 2010-2014

W tabeli 1.7. zaprezentowano rozkład odpowiedzi na pytanie o przyczynę poszukiwania pracy przez osoby bezrobotne w województwie opolskim i w całej Polsce łącznie dla pięciu edycji badania, uwzględniając zróżnicowanie grup ze względu na płeć. Najczęściej przedstawiciele obu płci wskazywali jako przyczynę poszukiwania pracy na zwolnienie, przy czym wyraźnie najczęściej czynili to mężczyźni z województwa opolskiego (niemal co druga osoba w tej grupie). Relatywnie często wskazywano również w tym kontekście na chęć powrotu do pracy po przerwie, przy czym bezrobotne kobiety w województwie opolskim wybierały tę odpowiedź częściej niż mężczyźni i ich odpowiedniczki w skali całego kraju. Wynik ten koresponduje z wyższym - w porównaniu z pozostałymi analizowanymi grupami - odsetkiem osób długotrwale bezrobotnych (powyżej roku) wśród bezrobotnych kobiet z województwa opolskiego.

Tabela 1.7. Powody poszukiwania pracy przez bezrobotnych
* w województwie opolskim i w Polsce (dane w %)

	Powód poszukiwania pracy					
	woj. opolskie			Polska		
	K	M	Ogół	K	M	ogół
zwolnienie	31	46	39	30	34	32
chęć powrotu do pracy po przerwie	30	13	21	23	21	22
chęć podjęcia pierwszej pracy w życiu	17	18	18	22	17	19
potrzeba zarobienia dod. pieniędzy	9	11	10	15	14	14
inny powód	4	4	4	5	5	5
chęć zmiany dotychczasowej pracy	6	2	4	3	4	4
spodziewana redukcja zatrudnienia	2	2	2	2	3	3
przeprowadzka	2	2	2	1	1	1
N	99	103	202	4367	4827	9194

*Braki danych nie stanowiły w przypadku żadnej z grup więcej niż 0,2 % N

Źródło: BKL – Badanie Ludności 2010-2014

Lepsze zrozumienie specyfiki bezrobocia w województwie opolskim umożliwi uwzględnienie w analizie zmiennych dotyczących m.in. utrudnień w podejmowaniu pracy, oczekiwań płacowych oraz długości okresu poszukiwania pracy. W **tabeli 1.8.** zaprezentowano wybrane charakterystyki osób bezrobotnych w województwie opolskim i całej Polsce w podziale na płeć.

Tabela 1.8. Wybrane charakterystyki bezrobotnych w województwie opolskim i w Polsce (dane w %)*

	Bezrobotni					
	woj. opolskie			Polska		
	K	M	Ogół	K	M	Ogół
% pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy	55	48	51	47	47	47
% deklarujących że podjęcie pracy utrudnia im płeć	2	0	1	6	1	3
% deklarujących że podjęcie pracy utrudnia im poziom wykształcenia	23	26	25	31	30	30
% deklarujących że podjęcie pracy utrudnia im opieka nad dzieckiem	20	3	11	19	3	11
% skłonnych przyuczyć się do nowego zawodu	66	67	66	81	79	80
Pensja którą uznałby za w miarę zadowalającą przy podjęciu pracy (średnia obciążona 5%)	1873	2060	1970	1830	2164	1999
N Pensja (średnia)	99	103	202	4244	4685	8 929
N	95	100	195	4378	4832	9210

*Braki danych nie stanowią w przypadku żadnej z grup więcej niż 0,7% N

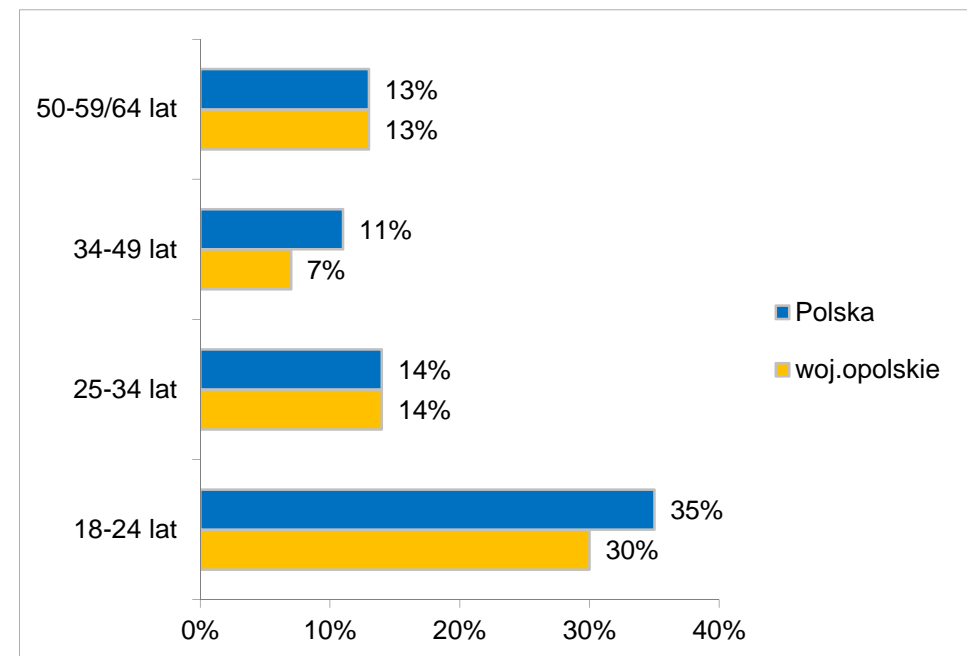
Źródło: BKL – Badanie Ludności 2010-2014

Ogląd tabeli pozwala na zauważenie następujących tendencji:

- długotrwale bezrobotni stanowią około połowę populacji bezrobotnych tak w województwie opolskim, jak i w całej Polsce; odsetek ten jest nieco wyższy na Opolszczyźnie za sprawą wyższego udziału osób pozostających bez pracy ponad rok w grupie kobiet;
- tak mężczyźni, jak i kobiety bardzo rzadko wskazują na własną płeć jako utrudnienie w podjęciu pracy;
- bezrobotne kobiety tak w województwie opolskim, jak i w skali całego kraju kilkakrotnie częściej niż mężczyźni deklarują, że podjęcie pracy utrudnia im opieka nad dzieckiem;
- odsetek bezrobotnych, postrzegających poziom własnego wykształcenia jako utrudnienie w podjęciu pracy jest nieco niższy w województwie opolskim;
- bezrobotni z województwa opolskiego wyraźnie rzadziej niż ci w skali całego kraju są skłonni do przyuczenia się do nowego zawodu;
- dysproporcja pomiędzy płciami w zakresie oczekiwań dotyczących zadowalającej płacy jest mniejsza w województwie opolskim w porównaniu z perspektywą całego kraju: średnia pensja uznawana przez kobiety za w miarę zadowalającą stanowi tam 91% średniej kwoty satysfakcjonującej mężczyzn, podczas gdy w skali całego kraju proporcja ta wynosi 85%.

Grupą szczególnie zagrożoną bezrobociem są osoby z najmłodszego przedziału wiekowego, które nie ukończyły jeszcze 25 roku życia. Stopa bezrobocia wśród aktywnych zawodowo, którzy zakończyli formalną edukację obliczona dla łącznych danych ze wszystkich edycji badania tak w skali całego kraju, jak i w województwie opolskim była ponad dwukrotnie wyższa niż wartości odnotowane w każdej z pozostałych kategorii wiekowych (**wykres 1.6.**). Najmłodszy bezrobotni absolwenci z województwa opolskiego mówiąc o czynnikach utrudniających podjęcie pracy najczęściej wskazywali w tym kontekście na brak ofert pracy w okolicy, niedostateczne doświadczenie oraz brak kontaktów/ znajomości.

Wykres 1.6. Stopa bezrobocia w poszczególnych kategoriach wiekowych aktywnych zawodowo, którzy ukończyli już formalną edukację w Polsce i województwie opolskim

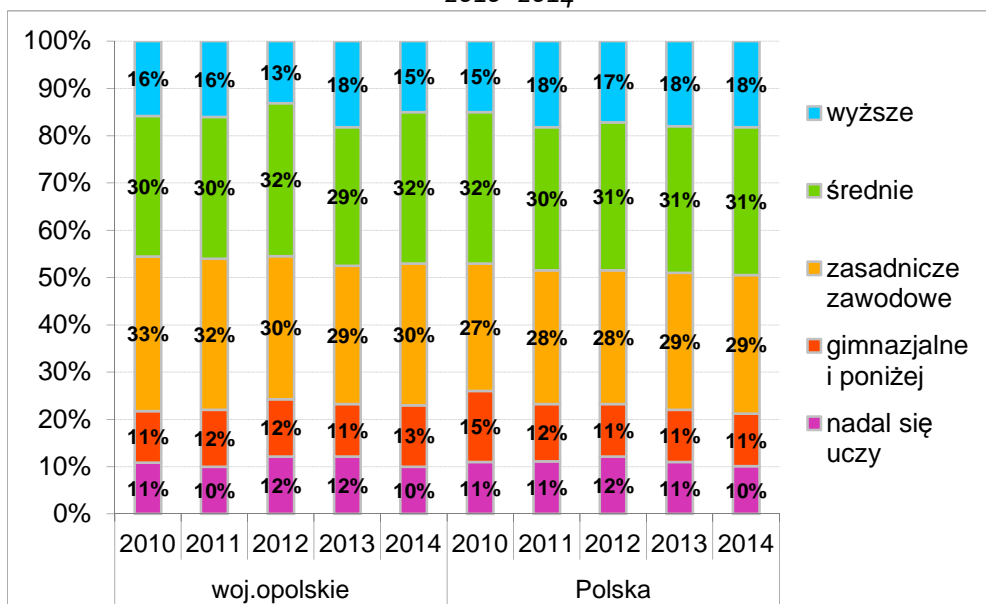

Źródło: BKL – Badanie Ludności 2010-2014

Wykształcenie i doksztalcanie się mieszkańców województwa opolskiego

Zgodnie z danymi BKL w latach 2010-2014 struktura wykształcenia ludności w wieku produkcyjnym w województwie opolskim nie uległa istotnym przemianom. W 2014 r. strukturę wykształcenia w województwie opolskim w porównaniu z tą obserwowaną w skali całego kraju charakteryzował nieco mniejszy odsetek absolwentów wyższych uczelni.

Wykres 1.7. Struktura wykształcenia w Polsce i woj. opolskim w latach 2010-2014

Źródło: BKL - Badanie Ludności 2010-2014

Odsetek osób z wykształceniem wyższym w województwie opolskim w latach 2011-2012 spadł do poziomu 13% by w kolejnym roku wzrosnąć o 5 p. p., zaś w 2014 r. spaść o 3 p. p. do poziomu 15%. Grupę tą charakteryzują - tak w perspektywie województwa opolskiego, jak i w skali całego kraju - najwyższe wartości wskaźnika zatrudnienia (WZ), najniższe wartości stopy bezrobocia (SB) oraz najniższy procentowy udział nieaktywnych zawodowo (NIEAKT).

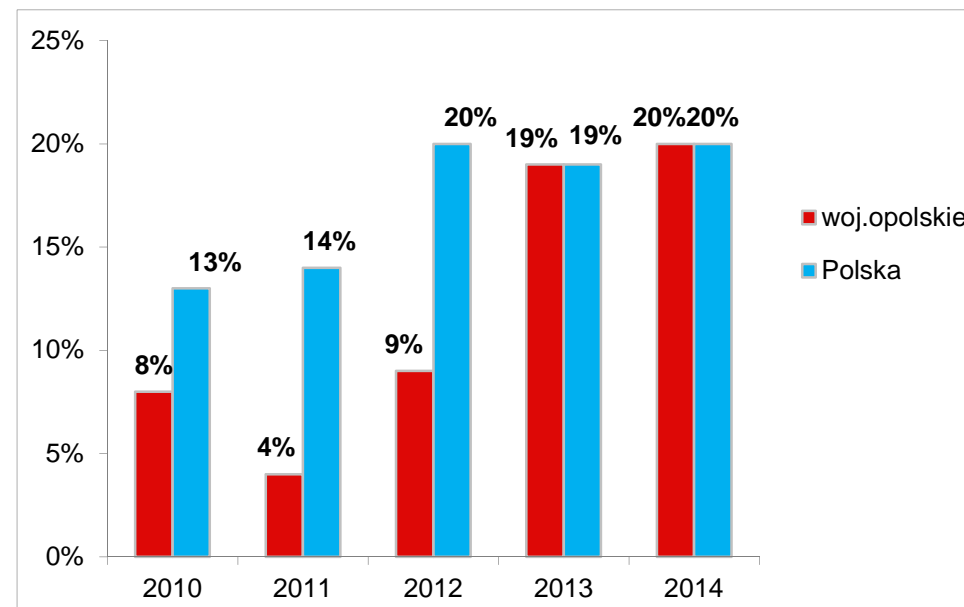
Tabela 1.9. Wskaźnik zatrudnienia, stopa bezrobocia i odsetek nieaktywnych zawodowo wśród absolwentów ze względu na poziom wykształcenia w województwie opolskim i w Polsce (dane w %)

Wykształcenie	woj. opolskie				Polska			
	WZ	SB	NA	N wiek prod.	WZ	SB	NA	N wiek prod.
Gimnazjalne i niższe	38	27	48	289	39	29	45	10705
Zasadnicze zawodowe	65	12	26	752	60	17	28	25043
Średnie	67	10	26	752	70	12	21	27699
Wyższe	82	8	11	380	85	7	9	15219

Źródło: BKL Badanie Ludności 2010-2014

Jednym z istotnych obszarów aktywności ludności w wieku produkcyjnym, który zdiagnozować miał Bilans Kapitału Ludzkiego było doszkąłcanie się. Wszystkim respondentom, niezaleźnie od tego, czy zakończyli juź edukację formalną, czy teź wciąź się uczą, zadano pytanie o uczestnictwo w szkoleniach w minionych 12 miesiącach. W województwie opolskim na przestrzeni lat 2010-2011 udział osób doszkąłcających się w zajęciach szkoleniowych spadł do poziomu 4%, by w latach 2011-13 sukcesywnie wzrastać i w 2013 r. osiągnąć identyczny jak w perspektywie całego kraju poziom 20 %. Interpretując zaprezentowane na **wykresie 1.8.** dane, naleźy wziąć pod uwagę fakt, że w edycjach III i IV o udział w szkoleniach pytano w inny sposób niź w pierwszych dwóch edycjach. Pytania, które zadawano respondentom w 2010 i 2011 r. mogły sprawić im nieco więcej problemów niź te zadawane w III i IV edycji, stąd odsetki osób deklarujących udział w szkoleniach mogą być w tym wypadku nieznacznie zaniżone⁴.

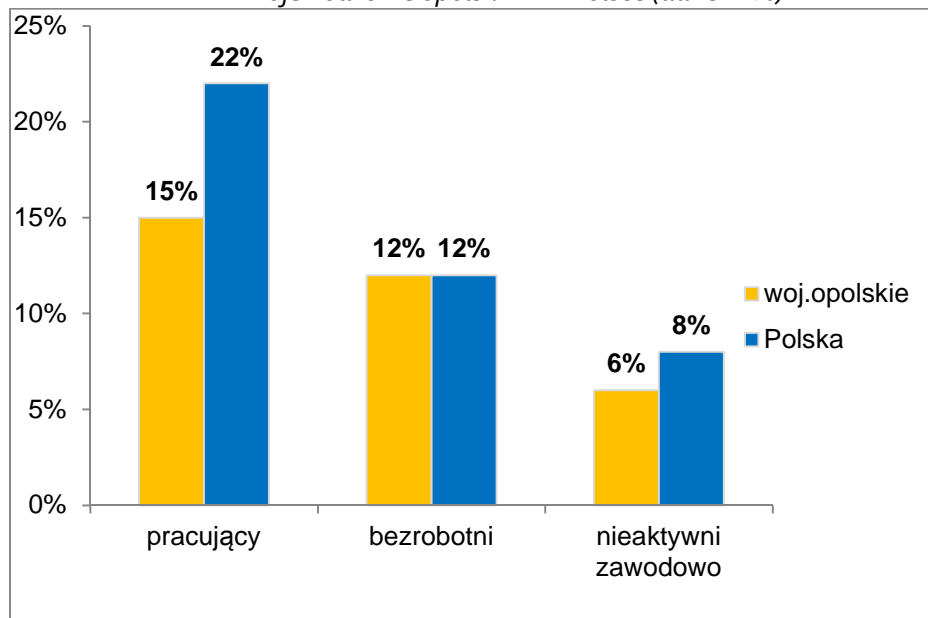
Wykres 1.8. Uczestnictwo w szkoleniach w minionych 12 miesiącach w województwie opolskim i w Polsce w latach 2010-2014

Źródło: BKL Badanie Ludności 2010-2014

⁴ W pierwszych dwóch turach badania wszystkim respondentom zadawano pytania o uczestnictwo w różnych typach kursów i szkoleń, podczas gdy w kolejnych trzech edycjach zadawano najpierw pytanie filtrujące, po których następowały pytania o szczegółowe rodzaje kursów i szkoleń (Worek, Turek, Szczucka 2012:29).

Wykres. 1.9. Uczestnictwo w szkoleniach w minionych 12 miesiącach w grupach o różnej sytuacji zawodowej w województwie opolskim i w Polsce (dane w %)

Źródło: BKL Badanie Ludności 2010-2014

Pracujący zarówno w Polsce, jak i w województwie opolskim częściej niż bezrobotni i nieaktywni zawodowo podejmowali w ostatnich 12 miesiącach aktywność szkoleniową w perspektywie sumarycznych danych z V edycji badania. W województwie opolskim odsetek deklarujących taką aktywność był jednak o 7 p. p. niższy niż w skali ogólnopolskiej.

Rynek pracy oczami przedsiębiorców województwa opolskiego

Zaprezentowane w niniejszym podrozdziale analizy dotyczą postrzegania sytuacji na rynku pracy przez pracodawców w woj. opolskim. Najważniejsze dane przedstawiono w porównaniu z sytuacją na polskim rynku pracy.

Wszystkie analizy zostały wykonane w oparciu o badanie sondażowe zrealizowane wśród pracodawców w ramach V edycji Bilansu Kapitału Ludzkiego z 2014 roku. Ankietowani reprezentowali różne branże i zatrudniali różną liczbę pracowników. W 2014 roku uzyskano odpowiedzi od 906 pracodawców z województwa opolskiego (16013 w całym kraju).

Główne tematy poruszone w tej części raportu to:

- skala zapotrzebowania na nowych pracowników,
- wymagania stawiane wobec nich,
- trudności w znalezieniu odpowiednich osób do pracy,
- sposoby poszukiwania nowych pracowników,
- braki kompetencyjne wśród zatrudnionych pracowników,
- zmiany w zatrudnieniu,
- szkolenia pracowników.

Zapotrzebowanie na nowych pracowników

W 2014 roku 30% pracodawców z województwa opolskiego poszukiwało nowych pracowników (w momencie przeprowadzania badania lub w przeciągu najbliższych 6 miesięcy). Zapotrzebowanie na nową kadrę w województwie było o 4 p. p. niższe niż w skali kraju. W województwie opolskim 15% pracodawców zadeklarowało zwiększenie zatrudnienia w momencie przeprowadzania badania, natomiast 18% przedsiębiorców planowało zrekrutować nowe osoby do pracy w przeciągu pół roku od czasu realizacji badania. Szczegóły prezentuje **tabela 2.1.**

W 2014 roku w województwie opolskim nowych pracowników poszukiwali głównie pracodawcy z branży przemysłowej i górniczej (24% wskazań) oraz z opieki zdrowotnej i pomocy społecznej (22%; **tabela 2.2**). Duże zapotrzebowanie na pracowników z branży przemysłowej wynika ze specyfiku rynku pracy w województwie opolskim, gdzie od co najmniej 10 lat, najwięcej osób zatrudnianych jest w sekcji przemysłowej (około 25%)⁵.

⁵ Struktura pracujących według sekcji. Struktura bezrobotnych zarejestrowanych według wieku i poziomu wykształcenia, Urząd Statystyczny w Opolu, 2013, dostępny w internecie (data dostępu: 14.06.2015): <http://opole.stat.gov.pl/gfx/opole/userfiles/b->

Tabela 2.1. Odsetek pracodawców poszukujących nowych pracowników obecnie (w momencie przeprowadzania badania) lub w okresie do 6 miesięcy w woj. opolskim i Polsce w 2014 r.

plany zatrudnieniowe	woj. opolskie			Polska		
	obecnie	w najbliższych 6 miesiącach	ogółem	obecnie	w najbliższych 6 miesiącach	ogółem
	15%	18%	30%	17%	20%	34%
N	906	774	906	16013	13309	16013

Źródło: BKL - Badanie Pracodawców 2014

Stosunkowo duże zapotrzebowanie zgłaszali również pracodawcy z branży usług specjalistycznych (16% wskazań). Najrzadziej natomiast poszukiwano nowych pracowników w edukacji, jedynie 3% pracodawców planowało zatrudnić w tej branży. Plany zatrudnieniowe w województwie opolskim były nieco odmienne, od tych obserwowanych dla całej Polski. W skali kraju, tak jak i w województwie, największe było zapotrzebowanie na pracowników w branży przemysłowej i górniczej (23%). Na tym jednakże kończą się podobieństwa. W województwie opolskim pracodawcy z branży: budownictwo i transport, handel i gastronomia oraz edukacja poszukiwali nowych pracowników rzadziej niż w Polsce. W przypadku edukacji różnica ta wyniosła 8 p. p.

W województwie opolskim, w porównaniu do całej Polski, wyższe zapotrzebowanie na pracowników zgłaszali pracodawcy z branży opieka zdrowotna i pomoc społeczna (7 p. p. różnicy).

Zarówno w Polsce, jak i w województwie opolskim najczęściej nowych pracowników poszukiwali pracodawcy z dużych firm, zatrudniających ponad 50 osób (w obu przypadkach 27%). W województwie opolskim w firmach mikro zwiększenie zatrudnienia planowało 14% pracodawców, zaś w małych firmach 17% przedsiębiorców poszukiwało nowych pracowników.

W województwie opolskim nowych pracowników poszukiwały przede

wszystkim duże firmy związane z przemysłem i górnictwem (33% wskazań) oraz małe firmy budowlane i transportowe (29%). W firmach mikro największe plany zatrudnieniowe zaobserwowano w przemyśle i górnictwie oraz opiece zdrowotnej i pomocy społecznej (po 23% wskazań). Natomiast w małych przedsiębiorstwach wysokie plany zatrudnieniowe dotyczyły budownictwa i transportu (29%) oraz przemysłu i górnictwa (25%). W województwie opolskim, w porównaniu do skali kraju, największa różnica w planach zatrudnieniowych dotyczy mikroprzedsiębiorstw z branży opieka zdrowotna i pomoc społeczna – w województwie zwiększenie zatrudnienia planuje o 10 p. p. więcej firm niż w Polsce.

Tabela 2.2. Odsetek firm i instytucji poszukujących pracowników według branży i wielkości zatrudnienia w woj. opolskim i Polsce w 2014 r.*

branża	Polska					woj. opolskie				
	wielkość firmy			ogółem	N	wielkość firmy			ogółem	N
	1-9	10-49	50+			1-9	10-49	50+		
przemysł i górnictwo	22%	20%	35%	23%	1825	23%	25%	33%	24%	114
budownictwo i transport	18%	23%	30%	18%	3407	12%	29%	-	13%	173
handel, zakwaterowanie, gastronomia, usługi wspierające	14%	23%	36%	15%	5425	11%	21%	-	11%	299
usługi specjalistyczne	17%	13%	26%	17%	3379	17%	17%	-	16%	231
edukacja	16%	6%	8%	11%	1034	-	7%	-	3%	40
opieka zdrowotna i pomoc społeczna	13%	16%	31%	15%	942	23%	-	-	22%	49
ogółem	16%	18%	27%	17%	16013	14%	17%	27%	15%	906

Źródło: BKL - Badanie Pracodawców 2014

*Nie podano danych, gdy liczebność kategorii była mniejsza lub równa 2.

Tabela 2.3. Zapotrzebowanie na pracowników w poszczególnych zawodach wśród pracodawców szukających osób do pracy według branży prowadzonej działalności w woj. opolskim i Polsce w 2014 r. (dane populacyjne)

	branża \ zawód	KIER	SPEC	SRED	BIUR	USLU	ROBW	OPER	ROBN	ogółem
		woj. opolskie								
	przemysł i górnictwo	38	842	15	0	23	1856	15	15	2803
	budownictwo i transport	13	458	413	0	0	867	491	394	2637
	handel, hotel., gastron.	23	54	472	82	2920	27	395	0	3973
	usługi specjalistyczne	13	1610	407	433	394	1214	394	0	4465
	edukacja	0	35	9	9	18	0	0	9	80
	opieka zdrow. i pom. społ.	0	864	404	0	10	0	0	0	1278
	ogółem	87	3863	1719	524	3365	3964	1295	418	15235
Polska										
	przemysł i górnictwo	1071	5132	4018	1450	2563	24021	5440	2792	46488
	budownictwo i transport	1642	2723	4286	2286	183	34104	18745	8881	72850
	handel, hotel., gastron.	3064	7263	9684	5965	39225	18178	7706	4600	95685
	usługi specjalistyczne	1899	24385	12573	6670	11636	4413	923	970	63468
	edukacja	72	9781	1325	832	1135	29	0	273	13447
	opieka zdrow. i pom. społ.	567	10525	2305	955	980	0	48	543	15923
	ogółem	8315	59810	34192	18158	55722	80744	32863	18059	307862

Źródło: BKL - Badanie Pracodawców 2014

Tabela 2.3 ilustruje zapotrzebowanie na poszczególne zawody ze względu na branżę działalności pracodawcy. W województwie opolskim największe zapotrzebowanie na nowych pracowników zgłosili pracodawcy z branż: usługi specjalistyczne oraz handel, hotelarstwo i gastronomia. Również firmy z sektora przemysłowego i budowlanego stosunkowo często poszukiwały nowych pracowników. Zdecydowanie najmniej pracowników poszukiwano w branży edukacyjnej.

W 2014 roku w województwie opolskim największe zapotrzebowanie zgłaszano na następujące zawody:

- robotnicy wykwalifikowani – m.in. robotnicy budowlani, robotnicy obróbki metali, mechanicy maszyn i urządzeń, robotnicy w przetwórstwie spożywczym, obróbce drewna, produkcji wyrobów tekstylnych,
- specjaliści – m.in. specjaliści ds. zdrowia, ds. ekonomicznych i zarządzania, ds. nauczania i wychowania,
- pracownicy z sektora usług i sprzedaży – m.in.: sprzedawcy i pracownicy usług osobistych.

W skali kraju największe zapotrzebowanie zgłaszano na te same zawody.

Takie wskaźniki zapotrzebowania na poszczególne zawody znajdują potwierdzenie w opracowaniu „Popyt na pracę w województwie opolskim w 2014 r.” przygotowanym przez Urząd Statystyczny w Opolu⁶. Jak wynika z analiz urzędu, najczęściej wolne miejsca pracy dotyczyły pracowników w grupie zawodowej robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy oraz pracownicy usług i sprzedawcy. Wolne miejsca pracy odnotowano głównie w przetwórstwie przemysłowym, handlu, transporcie i gospodarce magazynowej oraz w budownictwie.

W województwie opolskim w budownictwie i transporcie oraz przemyśle i górnictwie pracodawcy poszukiwali przede wszystkim robotników wykwalifikowanych. Specjaliści byli głównie poszukiwani w takich branżach, jak usługi specjalistyczne, opieka zdrowotna i pomoc społeczną, przemysł i górnictwo, edukacja. W branży handel, hotelarstwo i gastronomia najczęściej poszukiwani do pracy byli pracownicy z sektora usług i sprzedaży.

---

⁶ Raport dostępny w internecie (data dostępu: 14.06.2015):
<http://opole.stat.gov.pl/opracowania-biezace/opracowania-sygnalne/praca-wynagrodzenie/popyt-na-prace-w-wojewodztwie-opolskim-w-2014-r-,2,1.html#>

Tabela 2.4. Zapotrzebowanie na pracowników w poszczególnych zawodach wśród pracodawców szukających osób do pracy według wielkość zatrudnienia w woj. opolskim i Polsce w 2014 r. (dane populacyjne)

wielkość firmy \ zawód		KIER	SPEC	SRED	BIUR	USLU	ROBW	OPER	ROBN	ogółem
		woj. opolskie	1-9	0	3497	1576	394	3153	3444	1183
	10-49	36	216	105	129	187	398	58	9	1139
	50+	51	150	38	0	24	122	54	15	454
	ogółem	87	3863	1719	524	3365	3964	1295	418	15235
Polska	1-9	5913	45731	27566	13764	46107	63627	25549	14054	242311
	10-49	1341	7297	4697	3236	8039	13323	5200	3038	46170
	50+	1061	6782	1929	1158	1575	3794	2114	968	19380
	ogółem	8315	59810	34192	18158	55722	80744	32863	18059	307862

Źródło: BKL - Badanie Pracodawców 2014

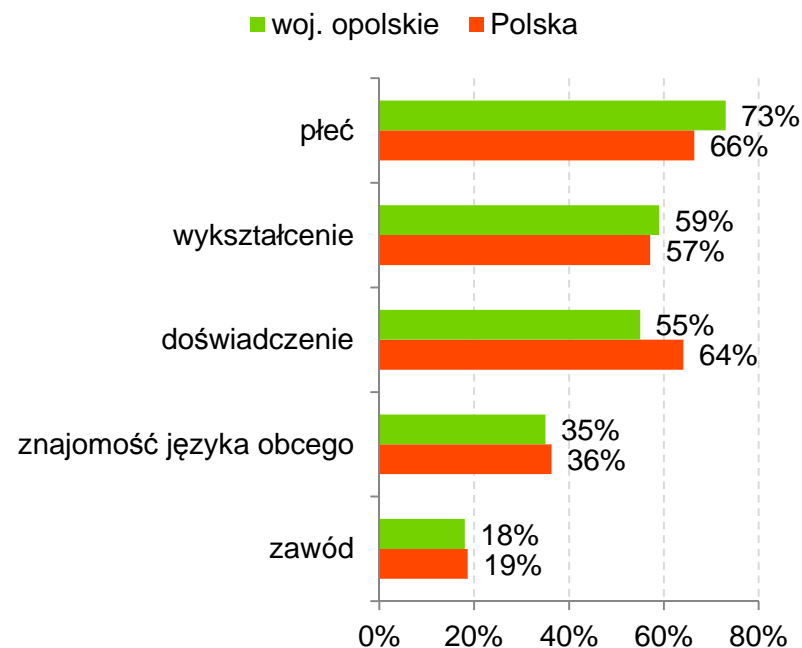
Zapotrzebowanie na pracowników różnych zawodów w zależności od wielkości przedsiębiorstwa ilustruje **tabela 2.4.** W województwie opolskim najczęściej nowych pracowników poszukiwali mikroprzedsiębiorcy, co jest zbieżne z wynikami ogólnopolskimi. Pracownicy, na których zgłaszano największe zapotrzebowanie w województwie opolskim (tj. robotnicy wykwalifikowani, specjaliści, pracownicy z sektora usług i sprzedaży) byli najczęściej poszukiwani przez pracodawców zatrudniających do 9 osób. Podobnie prezentowały się te wyniki w skali kraju.

W województwie opolskim, w przedsiębiorstwach dużych poszukiwano przede wszystkim specjalistów oraz robotników wykwalifikowanych. Wyniki te zbliżone są do ogólnopolskich, gdzie zapotrzebowanie na pracowników w firmach zatrudniających ponad 50 osób dotyczyło w głównej mierze specjalistów. W województwie opolskim, niezależnie od wielkości przedsiębiorstwa stosunkowo rzadko poszukiwano pracowników na stanowiska kierownicze, zaś w małych i dużych firmach raczej nie poszukiwano robotników niewykwalifikowanych oraz operatorów maszyn i urządzeń.

Wymagania wobec nowych pracowników

W województwie opolskim, ogólne wymagania pracodawców wobec kandydatów do pracy były zbliżone do tych stawianych przez pracodawców z całej Polski (**wykres 2.1**). Najczęściej wskazywano na wymóg odpowiedniej płci. W województwie opolskim wymóg ten był istotny dla 73% pracodawców, o 7 p. p. więcej niż w skali kraju. Na kolejnym miejscu pracodawcy z województwa plasowali wykształcenie (59%), zaś przedsiębiorcy w Polsce ogółem na drugim miejscu usytuowali doświadczenie (64% wskazań w skali kraju, 55% w województwie opolskim). Znajomość języka obcego była wskazywana jako istotna przez 35% pracodawców z województwa opolskiego (o 1 p. p. mniej niż w skali kraju). Najrzadziej stawiano wymagania odnośnie odpowiedniego zawodu – 18% wskazań w województwie, o 1 p. p. mniej niż w Polsce.

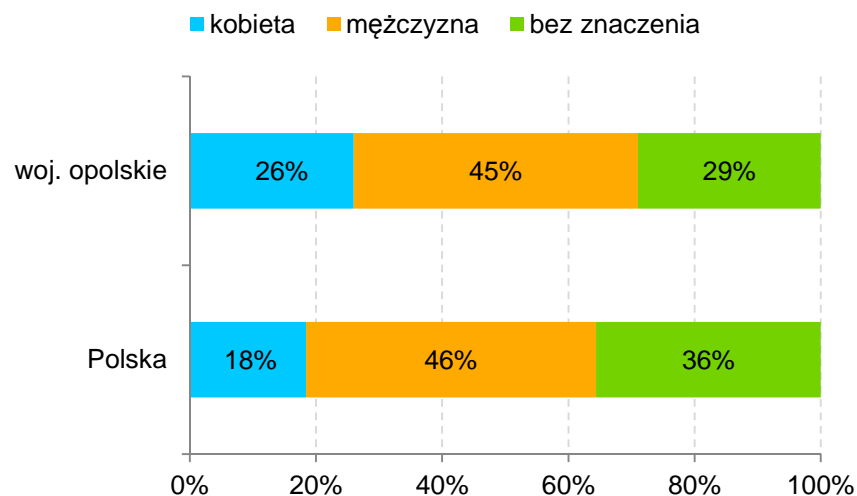
Wykres 2.1. Ogólne wymagania pracodawców poszukujących pracowników wobec kandydatów w woj. opolskim i Polsce w 2014 r. (N opolskie = 129, N PL = 2623)

Źródło: BKL - Badanie Pracodawców 2014

Wykres 2.2. Wymagania pracodawców dotyczące płci kandydatów w woj. opolskim i Polsce w 2014 r. (N opolskie = 133, N PL = 2704)

Źródło: BKL - Badanie Pracodawców 2014

Wśród pracodawców z województwa opolskiego, którzy wskazali, iż płeć ma znaczenie w procesie rekrutacji aż 45% przedsiębiorców preferowałoby mężczyznę (wykres 2.2). Jest to o 1 p. p. mniej niż w skali kraju. Dla 29% pracodawców z województwa płeć nie ma znaczenia (o 7 p. p. mniej niż w całej Polsce). Natomiast 26% badanych zadeklarowało, iż wolałoby zatrudnić kobietę na oferowane stanowisko pracy (o 8 p. p. więcej niż w skali kraju).

Takie wymagania pracodawców dotyczące płci kandydatów do pracy można wyjaśnić strukturą zapotrzebowania na pracowników w województwie opolskim. W 2014 roku przedsiębiorcy z województwa poszukiwali przede wszystkim robotników wykwalifikowanych. Zawód ten zwykle wykonują mężczyźni. Z kolei zgłoszona przez ponad 1/4 pracodawców z województwa preferencja do zatrudnienia kobiet, może wynikać z potrzeby rekrutacji na stanowiska specjalistyczne oraz w sektorze usług i sprzedaży. Zawody te często wykonują kobiety.

Tabela 2.5. Wymagania dotyczące kompetencji do pracy w różnych zawodach zgłaszane przez pracodawców szukających pracowników w woj. opolskim w latach 2010-2014 r. (dane w %)*

kompetencje	zawód								ogółem
	KIER	SPEC	SRED	BIUR	USLU	ROBW	OPER	ROBN	
kognitywne	0	8	9	18	8	6	5	0	7
samoorganizacyjne	29	46	45	42	56	45	43	61	47
artystyczne	0	2	3	0	3	1	0	0	1
fizyczne	0	1	8	5	4	12	19	13	8
interpersonalne	19	55	45	45	68	12	20	44	37
kierownicze	33	4	4	5	2	2	2	0	4
dyspozycyjne	10	6	8	13	20	8	15	9	11
biurowe	14	8	8	11	2	0	0	0	4
techniczne	14	7	5	0	10	29	12	4	15
komputerowe	5	14	19	29	9	1	2	0	9
matematyczne	0	2	0	0	2	1	0	0	1
zawodowe	57	44	40	24	26	54	37	22	42
inne	10	2	7	5	8	6	9	4	6
językowe	14	17	16	11	5	3	8	0	9
kwalifikacje	19	13	11	18	5	11	32	9	13
ogółem	21	132	75	38	98	217	65	23	669

Źródło: BKL - Badanie Pracodawców 2010-2014

*Ze względu na możliwość wybrania kilku odpowiedzi procenty nie sumują się do 100.

W Tabeli 2.5 zaprezentowano, jakie wymagania kompetencyjne mieli pracodawcy w stosunku do osób ubiegających się o pracę w województwie opolskim w latach 2010-2014. Dane zostały zestawione ze względu na zawód, na który poszukiwano kandydatów do pracy.

W latach 2010-2014 w województwie opolskim pracodawcy najczęściej oczekiwali od kandydatów do pracy umiejętności samoorganizacyjnych (47% wskazań), zawodowych (42%) oraz umiejętności interpersonalnych (37%).

Umiejętności samoorganizacyjne (m.in. przejawianie inicjatywy, terminowość, przedsiębiorczość, odporność na stres) były przede wszystkim istotne dla pracodawców zatrudniających robotników niewykwalifikowanych (61% wskazań) oraz pracowników usług i sprzedaży (56%). Najrzadziej na wymóg tej kompetencji wskazywano w przypadku kierowników (29%). Być może wynika to z faktu, iż wiele kompetencji samoorganizacyjnych wpisuje się *de facto* w kompetencje zawodowe kierowników.

Wymagania odnośnie kompetencji zawodowych zgłaszali przede wszystkim pracodawcy szukający kierowników (57% wskazań) oraz robotników wykwalifikowanych (54% wskazań). Najrzadziej na konieczność tej kompetencji wskazywali pracodawcy zatrudniający robotników niewykwalifikowanych (22%), pracowników biurowych (24%) oraz pracowników usług i sprzedaży (26%).

Z kolei kompetencji interpersonalnych najczęściej oczekiwano od osób zatrudnianych na stanowiskach usługowych (68% wskazań) i specjalistycznych (55%). Rzadko kompetencja ta miała znaczenie w przypadku zatrudniania robotników wykwalifikowanych (12%), kierowników (19%) oraz operatorów maszyn i urządzeń (20%).

W grupie zawodowej, na którą zgłoszono największe zapotrzebowanie w województwie opolskim – robotnicy wykwalifikowani – najczęściej wskazywano na potrzebę posiadania odpowiednich umiejętności zawodowych (54% wskazań), samoorganizacyjnych (45%) i technicznych (29%). Pracodawcy poszukujący specjalistów zwracali przede wszystkim uwagę na umiejętności interpersonalne, samoorganizacyjne i zawodowe (odpowiednio 55%, 46%, 44%). Istotne również były umiejętności językowe (17%) i komputerowe (14%).

Od pracowników z sektora usług i sprzedaży pracodawcy oczekiwali głównie kompetencji interpersonalnych (związanych z kontaktami z ludźmi, współpracą w zespole) i samoorganizacyjnych - odpowiednio 68% i 56% wskazań. Stosunkowo wielu pracodawców (33%) wymagało również odpowiednich kompetencji zawodowych i dyspozycyjnych (odpowiednio 26% i 20%). Rzadziej wskazywano na umiejętności techniczne i komputerowe (odpowiednio 10% i 9%).

Stosunkowo rzadko pracodawcy wymagali od kandydatów do pracy kompetencji artystycznych, matematycznych, kierowniczych i biurowych.

Sposoby poszukiwania pracowników

W 2014 roku wśród pracodawców z województwa opolskiego najpopularniejszymi metodami poszukiwania pracowników była droga poleceń znajomych i rodziny (66%) oraz korzystanie z usług powiatowych urzędów pracy (63%). Szczegóły prezentuje **tabela 2.6**. Metody te były również najpowszechniej stosowane w skali kraju (odpowiednio 69% i 58% wskazań w Polsce). Pracodawcy w województwie stosunkowo często wykorzystywali również ogłoszenia prasowe (33% wskazań), ogłoszenia w internecie (29%) oraz ogłoszenia rozwieszane w firmie (16%) w celu znalezienia nowych pracowników. Pozostałe metody rekrutacji nie cieszyły się większą popularnością w województwie opolskim. Mało rozpowszechnionymi sposobami poszukiwania pracowników było korzystanie z usług szkolnych i akademickich biur karier (2%) oraz z usług *head hunterów* (4%), tzw. „łowców głów”, którzy zajmują się składaniem konkurencyjnych ofert pracy pracownikom już zatrudnionym w innej firmie. Rzadko pracodawcy szukali pracowników na targach pracy (6% wskazań) oraz z wykorzystaniem prywatnych biur pośrednictwa pracy (7%). Sposoby rekrutacji pracowników w województwie opolskim odzwierciedlały generalne trendy, które można zaobserwować w skali kraju.

Preferencje dotyczące metod rekrutacji różnią się w zależności od branży, w jakiej działa firma oraz ze względu na jej wielkość. Pracodawcy z województwa opolskiego działający w budownictwie i transporcie najczęściej szukali pracowników drogą poleceń (82% wskazań). Pracodawcy zatrudniający w publicznych placówkach edukacyjnych najczęściej poszukiwali pracowników z pomocą powiatowych urzędów pracy (95% wskazań).

Analiza sposobów rekrutacji ze względu na wielkość firmy pokazuje, iż wraz z jej wzrostem rośnie zróżnicowanie w wykorzystaniu metod poszukiwania pracowników. W województwie opolskim firmy zatrudniające 250 pracowników i więcej znacznie częściej niż mniejsze przedsiębiorstwa korzystały z takich metod rekrutacji jak: prywatne biura pośrednictwa pracy (43%), szkolne i akademickie biura kariery (30%), *head hunterzy* (20%), targi pracy (14%). Metody te były popularne w największych firmach w całej Polsce. Świadczy to o dużym zapotrzebowaniu na nowych pracowników w dużych przedsiębiorstwach, co wiąże się z koniecznością wykorzystywania zróżnicowanych kanałów komunikacji z potencjalnymi pracownikami. Co ciekawe, w przypadku tak dużych firm traci na znaczeniu system poleceń rodziny i znajomych (37% wskazań), wynika to zapewne z ciągłej potrzeby uzupełniania braków kadrowych, co wymaga bardziej ustrukturyzowanych i zaplanowanych sposobów rekrutacji nowych pracowników.

Tabela 2.6. Sposoby poszukiwania pracowników przez pracodawców różnych branż i wielkości w woj. opolskim i Polsce w 2014 r. (dane w %)

	sposób rekrutacji	branża											ogółem
		przem. i górn.	budow. i transp.	handel, hotel., gastron.	usługi specjalis.	eduk. publ.	eduk. pryw.	opieka zdrow.	1-9	10-49	50-249	250+	
woj. opolskie	powiatowe urzędy pracy	74	62	57	65	95	69	49	62	77	86	88	63
	prywatne biura pośrednictwa pracy	17	7	4	7	10	0	1	7	8	11	43	7
	head hunterzy	7	0	5	5	0	0	0	4	1	9	20	4
	szkolne i akademickie ośrodki kariery	5	2	0	5	1	1	0	2	4	9	30	2
	ogłoszenia prasowe	56	42	25	25	29	4	28	32	32	54	76	33
	ogłoszenia w internecie	37	27	17	39	29	37	40	28	36	55	78	29
	ogłoszenia rozwieszane w firmie	12	5	22	14	28	1	37	15	24	27	48	16
	polecenie rodziny i znajomych	60	82	68	63	8	34	66	67	51	44	37	66
	targi pracy	11	4	3	10	3	1	0	6	5	17	14	6
	N	130	108	148	117	160	12	69	240	398	90	16	744
Polska	powiatowe urzędy pracy	65	55	59	55	83	50	58	55	70	77	76	58
	prywatne biura pośrednictwa pracy	10	6	7	10	2	7	4	7	9	14	27	8
	head hunterzy	4	3	3	5	1	2	1	3	4	6	18	3
	szkolne i akademickie ośrodki kariery	5	3	4	10	5	9	7	5	5	11	32	6
	ogłoszenia prasowe	44	44	38	38	22	39	32	38	39	50	69	39
	ogłoszenia w internecie	39	39	39	46	40	51	46	40	44	60	82	41
	ogłoszenia rozwieszane w firmie	22	15	22	16	21	12	18	18	21	25	40	19
	polecenie rodziny i znajomych	71	77	70	66	24	80	59	72	55	47	55	69
	targi pracy	6	4	3	5	5	9	4	4	5	10	25	4
	N	2844	2047	3109	1969	2968	405	1109	3678	7060	2863	850	14451

Źródło: BKL - Badanie Pracodawców 2014

Trudności w znalezieniu odpowiednich osób do pracy

Jak wynika z danych BKL, pracodawcy w województwie opolskim mieli trudności ze znalezieniem odpowiednich osób do pracy (**tabela 2.7**). W 2014 roku, wśród pracodawców poszukujących pracowników do pracy, aż 80% skarżyło się na problemy z ich znalezieniem (tyle samo co w skali kraju). W województwie opolskim największy problem ze znalezieniem pracowników mieli pracodawcy z branży opieka zdrowotna oraz przemysł i górnictwo – odpowiednio 100% i 96% wskazań. Wynikać to może z faktu, iż specjaliści w tych branżach migrują, nie decydują się na zamieszkanie w woj. opolskim. W skali kraju, największe trudności

w rekrutacji dotyczyły również opieki zdrowotnej oraz budownictwa i transportu.

Największe trudności w znalezieniu odpowiednich osób do pracy mieli pracodawcy z mikro i małych firm, w obu przypadkach 80% z nich zgłaszało takie problemy. W nieco mniejszym stopniu problem ten dotyczył dużych przedsiębiorstw (75%). Podobnie było w skali kraju – największe trudności w rekrutacji mieli mikroprzedsiębiorcy (82% wskazań), najmniejsze zaś pracodawcy zatrudniający powyżej 50 pracowników (67%).

Tabela 2.7. *Odsetek pracodawców poszukujących pracowników i mających problemy ze znalezieniem odpowiednich osób do pracy według branży i wielkości firmy w woj. opolskim i Polsce w 2014 r. (dane w %)**

branża	przem. i górn.	budow. i transp.	handel, hotel., gastron.	usługi specjalis.	eduk.	opieka zdrow.	1-9	10-49	50+	ogółem
woj. opolskie	96	86	79	63	-	100	80	80	75	80
N	20	33	45	31	-	4	117	12	6	134
Polska	80	87	81	72	63	86	82	76	67	80
N	416	617	815	554	114	134	2086	393	171	2651

Źródło: BKL - Badanie Pracodawców 2014

*Zbyt małe liczebności próby dla woj. opolskiego w branży edukacja.

Tabela 2.8. Zawody, w których występowały największe trudności ze znalezieniem odpowiednich osób do pracy, zgłaszane przez pracodawców z różnych branż i wielkości w woj. opolskim w 2014 r. (dane w %)

wielka grupa zawodowa		KIER	SPEC	SRED	BIUR	USLU	ROBW	OPER	ROBN	N
branża	przem. i górn.	1	19	10	0	1	70	18	0	44
	budow. i transp.	0	8	8	0	0	53	31	15	31
	handel, hotel., gastron.	14	1	22	2	43	13	13	0	33
	usługi specjalis.	1	46	38	8	22	31	0	0	25
	edukacja	0	97	6	0	2	0	0	0	10
	opieka zdrow.	0	68	31	2	0	0	0	0	14
wielkość firmy	1-9	4	22	21	2	17	37	15	4	58
	10-49	4	20	19	9	20	40	8	1	68
	50+	8	45	9	5	0	27	9	3	31
	ogółem	4	22	20	2	17	37	14	4	157

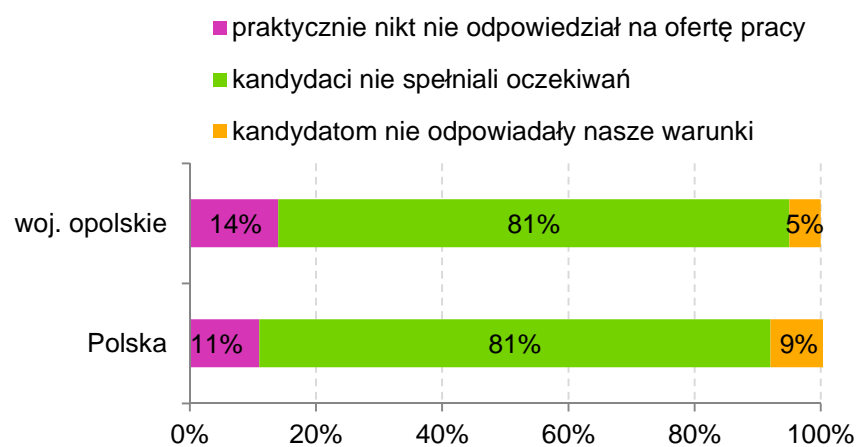
Źródło: BKL - Badanie Pracodawców 2014

W województwie opolskim problemy rekrutacyjne dotyczyły przede wszystkim robotników wykwalifikowanych – aż 37% pracodawców zatrudniających na stanowiska robotnicze zgłaszało ten problem (**tabela 2.8**). Trudno było również znaleźć specjalistów (22%) oraz techników i średniego personelu (20%). Pracodawcy nie mieli problemów ze znalezieniem osób na stanowiska biurowe, kierownicze i robotników niewykwalifikowanych (odpowiednio 2%, 4% i 4%).

W branży edukacyjnej oraz w opiece zdrowotnej najtrudniej było znaleźć odpowiednie osoby do pracy na stanowiska specjalistyczne, dotyczyło to odpowiednio 97% i 68% pracodawców zatrudniających w tych branżach. W przemyśle i górnictwie oraz w budownictwie i transporcie z trudnością rekrutowano robotników wykwalifikowanych (problem dotyczył odpowiednio 70% i 53% pracodawców z tych branż).

Pracodawcy z każdej wielkości firm (mikro, małe, duże) mieli trudności ze znalezieniem robotników wykwalifikowanych oraz specjalistów. Jednakże największe problemy z obsadzeniem stanowisk specjalistycznych dotyczyły dużych przedsiębiorstw (45%).

Wykres 2.3. Powody nieznaalezienia odpowiednich osób do pracy wśród pracodawców zgłaszających problemy z rekrutacją pracowników w woj. opolskim i Polsce w 2014 r. (N opolskie = 228, N PL = 3559)

Źródło: BKL - Badanie Pracodawców 2014

Zarówno w województwie opolskim, jak i w całej Polsce, zdecydowana większość pracodawców, którzy mieli problem ze znalezieniem odpowiednich kandydatów do pracy, deklarowała iż głównym tego powodem było niespełnienie ich oczekiwań przez kandydatów (wykres 2.3). Wskazało tak 81% pracodawców z województwa, jak i z pozostałych regionów Polski.

Pozostałe powody trudności rekrutacyjnych były rzadko doświadczane przez pracodawców w województwie opolskim oraz w całej Polsce. Spośród opolskich przedsiębiorców skarżących się na trudności rekrutacyjne 14% przyznało, iż powodem tego było bardzo małe zainteresowanie ofertami pracy (o 3 p. p. więcej niż w skali kraju). Z kolei 5% pracodawców w województwie (o 4 p. p. mniej niż w skali kraju) przyznało, iż kandydatom nie odpowiadały zaproponowane warunki pracy.

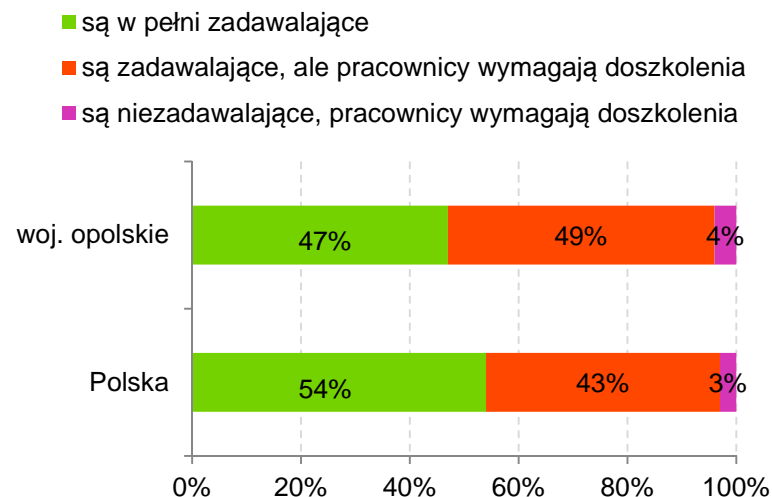
Braki kompetencji zatrudnionych pracowników

Ocena poziomu kompetencji aktualnie zatrudnionych pracowników dokonana przez pracodawców w województwie opolskim była zbliżona do ocen pracodawców z całej Polski (**wykres 2.4**). W województwie opolskim 47% przedsiębiorców wyraziło pełne zadowolenie z kompetencji swoich pracowników (o 7 p. p. mniej niż skali kraju). Z kolei 49% badanych oceniła umiejętności swoich podwładnych jako zadowalające, ale wymagające udziału w dodatkowych szkoleniach (o 6 p. p. więcej niż w skali kraju). Jedynie 4% przedsiębiorców przyznało, że umiejętności pracowników są niezadowalające i wymagają doszkolenia (o 1 p. p. więcej niż w Polsce).

Tabela 2.9 prezentuje jaki odsetek pracodawców działających w poszczególnych branżach i w różnej wielkości firmach i instytucjach widzi potrzebę doszkolenia swoich pracowników (uwzględniono kategorię pracodawców, którzy zadeklarowali, iż kompetencje ich pracowników są zadowalające, ale wymagają doszkolenia). W województwie opolskim na największe potrzeby szkoleniowe wskazywali pracodawcy z branży przemysłowej i górniczej (58%, aż o 16

p. p. więcej niż w skali kraju), usług specjalistycznych (51%, o 3 p. p. więcej niż w skali kraju) oraz opieki zdrowotnej (48%, o 4 p. p. mniej niż w Polsce). W skali kraju potrzeby szkoleniowe rozkładały się nieco inaczej według branż działalności pracodawców – największe potrzeby zgłaszali kolejno przedsiębiorcy z edukacji, opieki zdrowotnej oraz usług specjalistycznych (odpowiednio 54%, 52% i 48%).

Wykres 2.4. Ocena poziomu kompetencji aktualnie zatrudnionych pracowników w woj. opolskim i Polsce w 2014 r.
(N opolskie = 906, N PL = 16013)

Źródło: BKL - Badanie Pracodawców 2014

Tabela 2.9. *Odsetek pracodawców zadowolonych z kompetencji zatrudnionych pracowników i wskazujących na konieczność doszkolenia według branży działalności pracodawcy i wielkości firmy w woj. opolskim i Polsce w 2014 r.*

		Polska		woj. opolskie	
		%	N	%	N
branża	przem. i górn.	42	769	58	66
	budow. i transp.	38	1279	45	78
	handel, hotel., gastron.	39	2128	47	140
	usługi specjalis.	48	1631	51	118
	edukacja	54	555	43	17
	opieka zdrow.	52	485	48	24
wielkość firmy	1-9	40	5239	49	404
	10-49	52	1193	49	28
	50+	64	415	67	10
	ogółem	43	6847	49	443

Źródło: BKL - Badanie Pracodawców 2014

W województwie opolskim największe potrzeby doszkalania pracowników zgłaszali pracodawcy z firm zatrudniających powyżej 50 pracowników (67% wskazań). W mikro i małych firmach na konieczność zwiększenia umiejętności pracowników wskazywała niemal połowa przedsiębiorców (w obu przypadkach 49%). Dane te odzwierciedlają trendy ogólnopolskie. Zwiększone potrzeby szkoleniowe w dużych firmach związane są z bardziej skomplikowaną strukturą organizacyjną. Skutkuje to złożonymi procesami działania, a tym samym z koniecznością poznania wielu procedur i standardów w ramach szkoleń wewnętrznych. Ponadto, w dużych firmach, wprowadzanie zmian, innowacji jest na porządku dziennym, a to powoduje potrzebę ciągłego uaktualniania wiedzy i doszkalania się.

Tabela 2.10. Braki kompetencyjne u aktualnie zatrudnionych pracowników w różnych branżach i wielkościach w woj. opolskim w 2014 r. (odsetek pracodawców, którzy wskazali na potrzebę podniesienia kompetencji zatrudnionych osób)

kompetencje	branża						wielkość firmy			ogółem
	przem. i górn.	budow. i transp.	handel, hotel., gastron.	usługi specjalis.	edukacja	opieka zdrow.	1-9	10-49	50+	
kognitywne	1	3	14	1	3	0	6	3	4	4
samoorganizacyjne	25	28	22	15	23	24	20	26	17	23
artystyczne	1	0	1	1	0	0	1	1	0	1
fizyczne	3	2	1	0	0	0	1	1	1	1
interpersonalne	10	5	36	13	15	26	17	16	21	17
kierownicze	10	5	1	7	1	0	5	3	8	4
dyspozycyjne	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0
biurowe	13	10	6	36	30	28	13	24	24	21
techniczne	27	17	10	4	5	4	13	8	19	11
komputerowe	9	5	6	18	12	2	10	9	9	9
matematyczne	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0
zawodowe	44	52	46	43	56	52	52	49	44	49
inne	3	3	1	0	4	0	1	3	1	2
językowe	9	3	1	4	4	0	2	3	9	4
kwalifikacje	8	10	1	3	1	0	2	3	7	4
N	79	58	72	67	113	46	127	233	75	435

Źródło: BKL - Badanie Pracodawców 2014

Pracodawcy z województwa opolskiego wskazujący na braki kompetencyjne osób aktualnie zatrudnionych zdecydowanie najczęściej mówili o potrzebie doszkalania kompetencji zawodowych (49% wskazań). Ponadto potrzeby szkoleniowe dotyczyły następujących umiejętności (**tabela 2.10**):

- samoorganizacyjnych (23%),
- biurowych (21%),
- interpersonalnych (17%).

W handlu i gastronomii poza brakami w kompetencjach zawodowych, interpersonalnych i samoorganizacyjnych, wskazywano na potrzebę doszkolenia umiejętności kognitywnych i technicznych. Z kolei w usługach specjalistycznych pracodawcy zauważali braki w umiejętnościach zawodowych, biurowych i komputerowych. Natomiast w przemyśle i górnictwie przedsiębiorcy podkreślali konieczność poprawienia umiejętności zawodowych, technicznych i samoorganizacyjnych swoich pracowników.

W firmach zatrudniających 50 pracowników i więcej, częściej niż w mikro firmach pracodawcy zwracali uwagę na konieczność doszkolenia takich kompetencji jak: interpersonalne, biurowe, techniczne i językowe. Wynikać to może z charakteru pracy w dużych przedsiębiorstwach,

polegającego m.in. na częstych kontaktach z klientami, pracy biurowej oraz w środowisku międzynarodowym.

Pracodawcy z województwa opolskiego rzadko wskazywali na braki pracowników w zakresie umiejętności dyspozycyjnych, matematycznych, artystycznych i fizycznych.

Zmiany w zatrudnieniu

W województwie opolskim prognozy dotyczące zmiany zatrudnienia w ciągu najbliższego roku są zbieżne z tymi na poziomie ogólnopolskim (tabela 2.11). Aż 67% pracodawców w województwie opolskim przewiduje, że poziom zatrudnienia na lokalnym rynku pracy nie zmieni się. Spadek zatrudnienia w swojej firmie prognozuje 9% badanych, natomiast wzrost - 24% badanych.

Najczęściej spadek zatrudnienia przewidywali pracodawcy z branży edukacyjnej - 21% wskazań w województwie opolskim, o 5 p. p. więcej niż w Polsce. Natomiast w województwie, wzrost zatrudnienia prognozowali głównie pracodawcy z branży przemysłowej i górniczej (36%, o 3 p. p. więcej niż w Polsce), usług specjalistycznych (30%, o 1 p. p. mniej niż w skali kraju) oraz w opiece zdrowotnej (29%, o 8 p. p. więcej niż w Polsce).

Na opolskim rynku pracy największą redukcję zatrudnienia przewidywali pracodawcy z małych i dużych przedsiębiorstw (odpowiednio 13% i 14%). Natomiast najwyższy wzrost zatrudnienia prognozowali mikroprzedsiębiorcy (25%). Pokrywa się to z wynikami ogólnopolskimi.

Tabela 2.11. Prognozy dotyczące zmiany zatrudnienia w ciągu kolejnych 12 miesięcy w podziale na branże i wielkość firmy w woj. opolskim i Polsce w 2014 r. (dane w %)

		woj. opolskie				Polska			
		spadnie	wzrośnie	bez zmian	N	spadnie	wzrośnie	bez zmian	N
branża	przem. i górn.	1	36	63	109	8	33	59	1697
	budow. i transp.	9	23	68	156	10	35	55	3113
	handel, hotel., gastron.	9	18	73	282	11	25	64	5070
	usługi specjalis.	8	30	62	224	7	31	63	3229
	edukacja	21	2	77	38	16	19	64	991
	opieka zdrow.	15	29	56	49	9	21	70	879
wielkość firmy	1-9	8	25	67	791	9	31	61	12219
	10-49	13	21	66	54	11	21	68	2153
	50+	14	20	66	14	18	20	62	607
	ogółem	9	24	67	859	10	29	62	14979

Źródło: BKL - Badanie Pracodawców 2014

Tabela 2.12. Przyczyny ograniczające wzrost zatrudnienia w zależności od branży oraz wielkości firmy/instytucji w woj. opolskim i Polsce w 2014 r. (dane w %)

ograniczenia		branża					wielkość firmy			ogółem	
		przem. i górn.	budow. i transp.	handel, hotel., gastron.	usługi specjalis.	edukacja	opieka zdrow.	1-9	10-49		50+
woj. opolskie	niestabilna sytuacja gospodarcza	63	77	66	70	61	64	69	58	62	69
	trudny dostęp do kredytów dla firm	13	34	19	16	13	8	21	9	7	20
	wysokie oprocentowanie kredytów dla firm	24	54	42	24	14	38	38	25	21	37
	wysokie oczekiwania płacowe pracowników	47	40	43	54	44	36	45	48	58	45
	zbyt wysokie pozapłacowe koszty pracy	69	85	75	88	60	73	80	67	61	79
	zbyt wysokie podatki	71	78	83	72	10	63	75	65	58	74
	brak odpowiednich kandydatów do pracy	66	49	31	46	14	33	43	37	42	42
	skomplikowane przepisy i regulacje prawne	54	74	64	55	42	72	64	43	56	62
	silna konkurencja na rynku	55	63	68	61	59	40	63	48	53	62
	zła sytuacja finansowa firmy	20	26	22	19	25	12	21	29	27	21
	N	130	112	149	116	131	67	243	353	109	705
Polska	niestabilna sytuacja gospodarcza	65	74	69	62	48	59	68	62	55	67
	trudny dostęp do kredytów dla firm	20	25	21	17	9	10	21	15	13	20
	wysokie oprocentowanie kredytów dla firm	39	46	38	29	17	26	38	29	24	36
	wysokie oczekiwania płacowe pracowników	48	49	44	45	32	47	45	45	50	45
	zbyt wysokie pozapłacowe koszty pracy	81	81	81	77	53	72	80	70	60	78
	zbyt wysokie podatki	78	78	80	72	46	65	78	66	54	75
	brak odpowiednich kandydatów do pracy	49	48	40	39	23	35	43	36	36	42
	skomplikowane przepisy i regulacje prawne	60	65	58	55	41	61	60	53	46	59
	silna konkurencja na rynku	58	66	67	56	43	35	61	55	55	60
	zła sytuacja finansowa firmy	22	25	23	20	25	23	22	26	24	23
	N	2784	2087	3161	1877	2547	1011	3797	6382	3288	13467

Źródło: BKL - Badanie Pracodawców 2014

Jak ilustruje **tabela 2.12**, trzy najczęściej wymieniane przyczyny ograniczające wzrost zatrudnienia wymieniane przez pracodawców w województwie opolskim to:

- zbyt wysokie pozapłacowe koszty pracy (79%),
- zbyt wysokie podatki (74%),
- niestabilna sytuacja gospodarcza (69%).

Deklaracje te pokrywają się z tymi obserwowanymi na poziomie krajowym. W województwie opolskim na tego rodzaju problemy przede wszystkim zwracali uwagę przedsiębiorcy działający w budownictwie i transporcie oraz w usługach specjalistycznych. Innymi, często wymienianymi przeszkodami w zwiększeniu zatrudnienia były: brak odpowiednich kandydatów do pracy (na tę trudność zwracali uwagę głównie pracodawcy z branży przemysłowej i górniczej (66%)), skomplikowane przepisy i regulacje prawne oraz silna konkurencja na rynku. Trudności te dotyczyły przede wszystkim budownictwa i transportu oraz handlu i gastronomii. Ponadto pracodawcy zatrudniający w usługach specjalistycznych zwrócili uwagę na wysokie oczekiwania płacowe pracowników (54%), które przyczyniają się do konieczności ograniczenia zatrudnienia.

W firmach zatrudniających 50 pracowników i więcej pracodawcy wskazywali na duży wachlarz utrudnień stawianych im przez państwo i przez samych pracowników, były to głównie: niestabilna sytuacja gospodarcza, zbyt wysokie pozapłacowe koszty pracy, wysokie oczekiwania płacowe pracowników, zbyt wysokie podatki, skomplikowane przepisy i regulacje prawne oraz silna konkurencja na rynku.

Dla mikro i małych przedsiębiorców najważniejsze czynniki ograniczające wzrost zatrudnienia to zbyt wysokie pozapłacowe koszty pracy, zbyt wysokie podatki oraz niestabilna sytuacja gospodarcza.

Szkolenie pracowników

W 2014 roku połowa pracodawców z województwa opolskiego deklarowała prowadzenie kursów i szkoleń dla pracowników. Było to o 5 p. p. więcej niż w skali kraju (tabela 2.13).

Zarówno w województwie opolskim, jak i w Polsce, zauważyć można, iż im większa firma, tym odsetek pracodawców szkolących pracowników rośnie. Najczęściej kursy kształcące oferowali pracodawcy z firm zatrudniających ponad 50 osób (87% w województwie opolskim, 79% w skali kraju). W firmach liczących od 1 do 9 pracowników szkolenia prowadziło 48% przedsiębiorców (40% w Polsce), zaś w małych firmach 67% (59% w skali kraju).

Prowadzenie dodatkowych szkoleń dla pracowników było najbardziej rozpowszechnione w branży opieka zdrowotna oraz branży edukacyjnej, gdzie odpowiednio 84% i 83% pracodawców deklaroowało kształcenie swoich podwładnych (o 5 p. p. mniej niż w Polsce). Stosunkowo często szkolenia oferowali też pracodawcy działający w usługach specjalistycznych (58%). Dane te są zbliżone do wyników ogólnopolskich.

Najbardziej kształcenie deklarowali pracodawcy z branży handlowej i gastronomicznej (35%). Podobnie sytuacja wyglądała w skali kraju.

Tabela 2.13. Odsetek pracodawców deklarujących prowadzenie kursów i szkoleń dla pracowników (poza obowiązkowymi) ze względu na branżę oraz wielkość zatrudnienia w woj. opolskim i Polsce w 2014 r. (dane w %)*

branża	woj. opolskie					Polska				
	wielkość firmy			ogółem	N	wielkość firmy			ogółem	N
	1-9	10-49	50+			1-9	10-49	50+		
przem. i górn.	45	67	83	50	114	35	44	75	42	1816
budow. i transp.	49	57	-	49	173	35	50	68	37	3399
handel, hotel., gastron.	34	43	-	35	299	32	52	71	35	5413
usługi specjalis.	58	67	-	58	228	51	66	84	53	3371
edukacja	77	86	-	83	40	64	86	88	76	1033
opieka zdrow.	86	75	-	84	49	64	74	89	66	938
ogółem	48	67	87	50	903	40	59	79	45	15970

Źródło: BKL - Badanie Pracodawców 2014

*Nie podano danych, gdy liczebność kategorii była mniejsza lub równa 3.

Tabela 2.14. *Formy inwestowania w rozwój kwalifikacji i umiejętności pracowników według wielkości podmiotu w woj. opolskim i Polsce w 2014 r. (dane w %)*

formy inwestowania w pracowników	woj. opolskie					Polska				
	wielkość firmy			ogółem	N	wielkość firmy			ogółem	N
	1-9	10-49	50+			1-9	10-49	50+		
dofinansowanie nauki pracowników w szkołach zawodowych i średnich	3	5	14	4	902	4	5	9	5	15971
dofinansowanie nauki pracowników w szkołach wyższych	6	22	45	8	906	6	17	43	9	15984
konferencje, seminaria, warsztaty	23	39	49	25	903	21	34	51	24	15977
system oceny kompetencji pracowników	23	39	49	25	905	23	36	47	26	15933
indywidualne plany rozwoju pracowników	17	24	32	18	903	20	24	28	21	15897
dofinansowanie samokształcenia pracowników	39	45	63	39	906	38	47	56	40	15986

Źródło: BKL - Badanie Pracodawców 2014

Formy inwestowania w rozwój kwalifikacji i umiejętności pracowników ilustruje **tabela 2.14.** Zarówno w województwie opolskim, jak i w całej Polsce pracodawcy najczęściej dofinansowywali samokształcenie pracowników (odpowiednio 39% i 40% wskazań). Wśród pracodawców z województwa opolskiego popularne było również zgłaszanie udziału pracowników w konferencjach, seminariach i warsztatach oraz inwestowanie w system oceny kompetencji pracowników (w obu przypadkach 25%). 18% przedsiębiorców inwestowało w pracowników

poprzez prowadzenie indywidualnych planów rozwoju pracowników. Wyniki te odzwierciedlają ogólnopolskie trendy. Im większa firma, tym inwestowanie w rozwój kompetencji pracowniczych było bardziej popularne. W dużych firmach, zatrudniających ponad 50 osób, aż 63% opolskich przedsiębiorców wspierało rozwój kwalifikacji i umiejętności pracowników poprzez dofinansowanie samokształcenia pracowników (56% w skali kraju). Aż 45% dużych pracodawców dofinansowywało naukę pracowników w szkołach wyższych (o 2 p. p. więcej niż w Polsce).

Instytucje i firmy szkoleniowe w województwie opolskim: oferta, kierunki i plany rozwoju

Przedstawiona poniżej część raportu dotyczy badań prowadzonych wśród przedstawicieli firm i instytucji działających na rynku usług szkoleniowych. Badanie przeprowadzono na ogólnopolskiej próbie 4510 reprezentantów firm i instytucji działających w branży szkoleniowej. Do respondentów docierano przy użyciu wywiadu telefonicznego wspomaganego komputerowo (CATI) oraz ankiety internetowej (CAWI). Wśród firm szkoleniowych w woj. opolskim na ankietę BKL odpowiedziało 117 przedstawicieli różnych firm szkoleniowych (2% badanych firm w Polsce). Pod względem liczebności zidentyfikowanych firm szkoleniowych województwo zajmuje 14 miejsce. Uwzględnienie liczby mieszkańców województwa przypadających na jedną firmę szkoleniową, lokuje je na dziesiątym miejscu z wynikiem 2838 mieszkańców przypadających na jedną firmę lub instytucję szkoleniową.

Tabela 4.1. Wielkość i staż działalności firmy/instytucji w opolskim i Polsce w 2014 r. (dane w %)

	wielkość firmy					staż działalności (w latach)				
	mikro	małe	śred.	duże	N	od 1 do 4 lat	od 5 do 9 lat	od 10 do 15 lat	16 i więcej lat	N
opolskie	50	34	15	1	115	31	35	15	19	115
Polska	42	40	15	3	3746	19	29	22	30	3755

Źródło: BKL – Badanie firm i instytucji szkoleniowych 2015

Porównanie struktury i stażu funkcjonowania na rynku firm i instytucji szkoleniowych z woj. opolskiego z danymi w skali całego kraju, wskazuje na różnice pod względem mikro-przedsiębiorstw, (wyższy odsetek w opolskim – różnica 8 pp.) Analizowane w województwie firmy wyraźnie różniły się pod względem struktury stażu funkcjonowania ze względu na wyraźnie większy udział w przedsiębiorstwach młodszych niż 10 lat (66% w województwie opolskim vs 48% w Polsce ogółem).

Tabela 4.2. Kategorie przychodów instytucji i firm szkoleniowych w opolskim i Polsce za 2013 r. (dane w %)⁷

	do 25 tys.	25 tys. - 50 tys.	51 tys. - 100 tys.	101 tys. - 200 tys.	201 tys. - 500 tys.	501 tys. - 1 mln	> 1 mln	N
opolskie	4	14	16	22	20	14	10	93
PL	9	11	18	16	17	12	17	2592

Źródło: BKL – Badanie firm i instytucji szkoleniowych 2014

Struktura dochodów firm szkoleniowych w analizowanym województwie była zbliżona do ogólnopolskiej. Największe różnice zostały zauważone w zakresie mniejszego udziału firm deklarujących najniższy i najwyższy próg przychodów (różnica odpowiednio 5 i 7%), oraz większego niż przeciętnie w kraju udziału firm i instytucji których dochody mieściły się między 100, a 200 tys. zł.

⁷ Pytanie o dochody jest uważane za jedno z tzw. pytań drażliwych. Wśród firm w woj. opolskim 21% badanych nie udzieliło na nie odpowiedzi. Dla danych ogólnopolskich odsetek ten był wyraźnie wyższy (33%).

Zaprezentowane poniżej analizy dotyczą czterech aspektów pracy firm szkoleniowych:

- szacowanej liczby klientów obsługiwanych w latach 2009 - 2013,
- tematyki oferowanych szkoleń,
- planowania działań w kierunku podwyższenia jakości usług oferowanych przed firmę,
- planów dotyczących poszerzenia działalności.

Liczba obsługiwanych klientów

Badani przedstawiciele firm i instytucji szkoleniowych w woj. opolskim w 2013 roku pracowali średnio z 247 klientami rocznie. Wynik ten sytuuje się poniżej średniej ogólnopolskiej (293 klientów). Łączna liczba klientów badanych firm szkoleniowych z woj. opolskiego stanowiła 2% liczby wszystkich klientów tego typu instytucji w Polsce.

Warto także zwrócić uwagę na widoczny w województwie wyraźny spadek przeciętnej liczby obsługiwanych klientów obserwowany w 2010 roku, a także nieznaczny skok ich liczby, który dokonał się w 2011. Zjawisko to można interpretować jako pośredni wskaźnik wycofania się mniejszych firm na skutek kryzysu w branży i przejęciu ich klienteli przez większą konkurencyjne podmioty.

Miarą znacznie bardziej pomocną w przypadku analizy danych o tak zróżnicowanym rozkładzie jest mediana.

Tabela 4.3. Statystyki dotyczące liczby klientów indywidualnych oraz instytucjonalnych firm i instytucji szkoleniowych w województwie opolskim i Polsce w latach 2009 - 2013 r.

	2009		2010		2011		2012		2013	
	OPOL	ogółem	OPOL	ogółem	OPOL	ogółem	OPOL	ogółem	OPOL	ogółem
mediana	200	240	150	180	200	200	200	200	120	150
średnia obcięta 5%	360	394	273	330	283	361	309	338	247	293
% sumy klientów	2%	100%	2%	100%	2%	100%	1%	100%	2%	100%
N	100	3390	99	3648	77	3510	66	2979	117	3164

Źródło: BKL – Badanie firm i instytucji szkoleniowych 2010 – 2014

Tematyka oferowanych szkoleń

Wykres 4.1. Najpopularniejsze* obszary tematycznych występujące w ofertach firm i instytucji szkoleniowych w woj. opolskim i Polsce w 2013 r. (N opolskie= 117 N PL = 3849)

Źródło: BKL Badanie firm i instytucji szkoleniowych 2014

Na podstawie porównania ofert szkoleniowych badanych firm i instytucji z województwa opolskiego (wykres 4.1.) można stwierdzić, że najwięcej z nich oferuje szkolenie w zakresie rozwój osobistego i kompetencji ogólnych (co trzecia badana firma), a także handel i obsługa klienta, medycyna i opieka społeczna, budownictwo i przemysł, zaawansowane uprawnienia do prowadzenia pojazdów oraz HR (w swojej ofercie ma je co piąta badana firma).

Jedynie wyraźne różnice pomiędzy opisywanym województwem a tendencją ogólnopolską dotyczyły szkoleń w zakresie medycyny i pomocy społecznej, które świadczy mniejszy niż przeciętnie w kraju odsetek firm (różnica 6 p. p.).

Działania w kierunku podwyższenia jakości oferowanych usług planowane na najbliższy rok

Przedstawiciele firm i instytucji szkoleniowych zostali zapytani o podejmowanie działań mających podnieść jakość oferowanych przez nich usług. Podsumowanie zawarte w tabeli 4.4. wskazuje, że najpopularniejszym sposobem podnoszenia jakości usług w opolskim w 2015r. będzie wykorzystanie wyników ewaluacji w planowaniu zajęć, oraz diagnozie potrzeb i podnoszeniu kompetencji merytorycznych osób szkolących. Jednocześnie około połowy badanych wspominało także o planach dotyczących poprawy warunków w jakich prowadzone są zajęcia oraz wdrożenie systemu oceny jakości i skuteczności prowadzonych zajęć. Najczęściej wskazywano na działania związane ze zdobywaniem certyfikatów potwierdzających kompetencje kadry szkoleniowej oraz potrzebę standaryzacji prowadzonych zajęć.

Porównanie planów zgłaszanych przez opolskich badanych z ogólnopolskimi tendencjami w ich zakresie, pozwala zauważyć wyraźne dysproporcje w przypadku niemal każdej z metod. Odsetek osób z woj. opolskiego zainteresowanych większością z proponowanych rozwiązań znajduje się wyraźnie poniżej przeciętnego wyniku w Polsce. Przeciętna różnica między wynikiem wojewódzkim, a ogólnopolskim wynosiła 16 p. p.

Zaobserwowana tendencja może wskazywać na to, że branża szkoleniowa w opolskim rozwija się mniej dynamicznie niż dzieje się to w innych regionach kraju.

Tabela 4.4. Rodzaje planowanych działań służących podniesieniu jakości oferowanych usług w opolskim i Polsce w 2014 r. (dane w %).

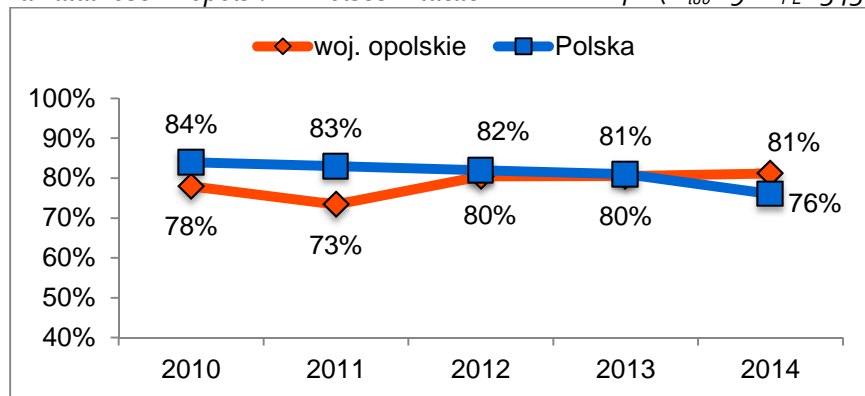
Planowane działania	opolskie	Polska
ewaluacja w planowaniu zajęć	62	82
kompetencje merytoryczne osób szkolących	62	82
diagnoza potrzeb szkoleniowych	60	80
ewaluacja w rozwoju szkoleniowców	59	82
kompetencje interpersonalne osób szkolących	57	72
lepsze warunki do prowadzenia zajęć	47	68
ocena skuteczności zajęć	46	64
ocena jakości zajęć	46	62
kompetencje pedagogiczne osób szkolących	44	62
certyfikacja kompetencji trenerskich	39	42
opracowanie standardów prowadzenia zajęć	38	58
inne	1	1
N	94	3244

Źródło: BKL Badanie firm i instytucji szkoleniowych 2014

Poszerzanie działalności

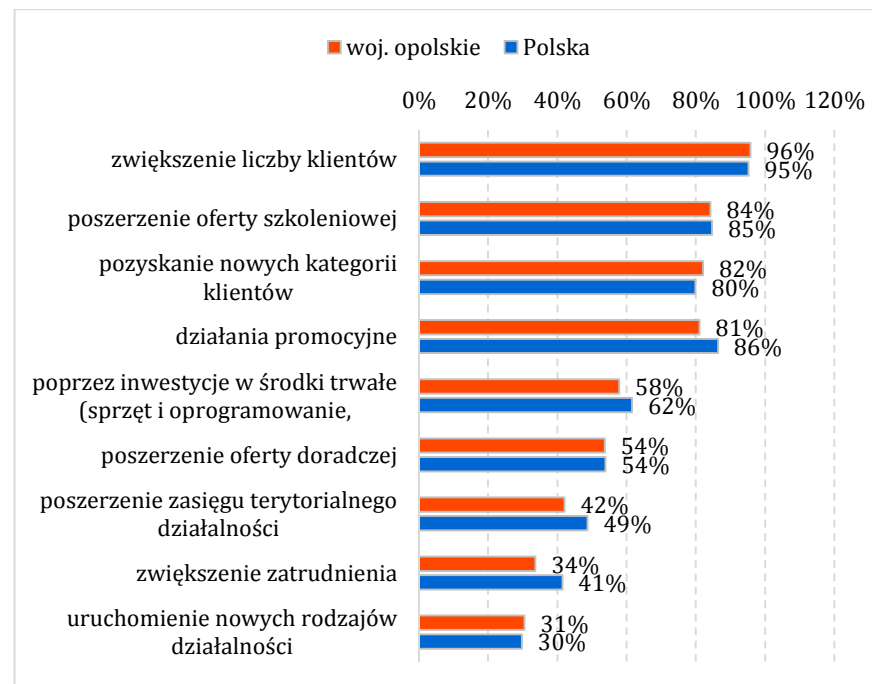
Za jeden ze wskaźników rozwoju sektora usług szkoleniowych można uznawać odsetek firm i instytucji planujących poszerzanie własnej działalności. W województwie opolskim branża szkoleniowa odnotowała pod tym względem wyraźny spadek w 2011. Odsetek firm szkoleniowych zainteresowanych rozszerzaniem działalności utrzymywał się na poziomie ok. 80%. Wyjątkiem okazał się rok 2011, w którym omawiany odsetek spadł do 73%. Warto zaznaczyć, że w roku 2014 odsetek instytucji szkoleniowych zainteresowanych rozwojem własnej działalności przekroczył odsetek ogólnopolski (różnica 5 p. p.)

Wykres 4.2. Odsetek przedstawicieli firm szkoleniowych deklarujących, że w ciągu najbliższego roku podejmą działania w zakresie poszerzenia swojej działalności w opolskim i Polsce w latach 2010 -2014 r. ($N_{lub} = 96$ $N_{PL} = 3450$)

Źródło: BKL Badanie firm i instytucji szkoleniowych 2014

Wykres 4.3. Planowane działania podejmowanych w celu poszerzenia działalności w ciągu najbliższych 12 msc. w opolskim i Polsce w 2014 r. (dane w % $N_{lub} = 96$ $N_{PL} = 3450$)

Źródło: BKL Badanie firm i instytucji szkoleniowych 2014

Najczęstszymi zabiegami, w których opolscy szkoleniowcy upatrywali możliwość poszerzenia działalności swoich firm były: zwiększenie liczby klientów, poszerzenie oferty szkoleniowej oraz pozyskanie nowych kategorii klientów oraz podejmowanie działań promocyjnych (wskazywał je niemal każdy badany). Tendencje obserwowane wśród opolskich przedsiębiorców są dobrym odzwierciedleniem tendencji ogólnopolskich.

Uczniowie i studenci w województwie opolskim: plany edukacyjne, zawodowe oraz postrzeganie własnych kompetencji

Na terenie województwa opolskiego w 2013 odnotowano działalność 11 szkół wyższych (w tym filie szkół, których główne siedziby znajdują się poza opisywanym województwem). Na jedną uczelnię w województwie lubskim przypada średnio 2604 studentów. W murach Uniwersytetu Opolskiego (największej uczelni w województwie) studiuje 41% spośród wszystkich studentów kształcących się w opolskim, natomiast na Politechnice Opolskiej - 33% (druga co do wielkości szkoła wyższa w województwie). Populacja studentów stanowi ok. 2% całej populacji mieszkańców woj. opolskiego.

W tej części raportu poruszono następujące zagadnienia dotyczące uczniów i studentów z województwa opolskiego:

- zadowolenie z usług edukacyjnych,
- plany aktywności zawodowej i ich realizacja,
- podnoszenie własnych kwalifikacji,
- samoocena kompetencji.

Zadowolenie z usług edukacyjnych

Tabela 3.1. Studenci i uczniowie deklarujący, że gdyby mogli wybrać jeszcze raz, ponownie wybraliby naukę w danej szkole/uczelni w podziale na kierunek studiów i typ szkoły (suma % odpowiedzi „raczej tak” i „zdecydowanie tak”) w opolskim i Polsce w 2010 i 2014 r.

kierunek studiów / typ szkoły	2013		zmiana z 2010	
	opolskie	ogółem	opolskie	ogółem
ogółem	83	77	-3	-2
N studenci	678	32089	697	33272
liceum ogólnokszt.	67	62	-12	-10
technikum	65	59	7	-1
szkoła zawodowa	67	71	-5	-2
ogółem	67	62	-4	-7
N uczniowie	449	36301	560	35712

Źródło: BKL Uczniowie i Studenci 2010 i 2014

Większość uczniów szkół ponadgimnazjalnych z województwa opolskiego deklarowało, że ponownie wybrałoby to samo miejsce nauki. Z wyjątkiem opolskich szkół zawodowych, odsetek młodzieży składających takie deklaracje przewyższał tendencję obserwowaną na poziomie krajowym.

Co warte odnotowania, studenci z województwa opolskiego, składali tego typu deklaracje wyraźnie częściej niż przeciętny wynik na poziomie krajowym. Porównując otrzymane rezultaty z wynikami badania z 2010 r., w województwie opolskim zaobserwowano nieznaczny spadek odsetka studentów zadowolonych z wyboru uczelni. Rezultat ten jest zbieżny z ogólnopolską tendencją w tym zakresie.

Systematyczny spadek w zakresie zadowolenia z wyboru danej szkoły zaobserwowano wśród uczniów szkół zawodowych i liceów ogólnokształcących. Warto przy tym odnotować, że spadek odsetka zadowolonych uczniów z województwa opolskiego, był porównywalny z ogólnopolskim. Odwrotna tendencja miała miejsce w przypadkach uczniów technikum wśród których zauważano wzrost zadowolenia. Jest to odmienna sytuacja niż ta obserwowana w skali całego kraju.

Jedną z możliwych interpretacji otrzymanych wyników w przypadku studentów jest wyraźnie mniejszy udział w próbie osób kształcących się na uczelniach prywatnych, niż ma to miejsce w przypadku pozostałych województw (studenci kształcący się na uczelniach prywatnych formułują wyraźnie bardziej krytyczne oceny zarówno samego procesu kształcenia jak i jego efektów). W przypadku uczniów technikum, można próbować tłumaczyć to lepszym dopasowaniem lokalnego rynku pracy to absolwentów tego typu szkół.

Tabela 3.2. *Odsetek studentów deklarujący, że na studiach nauczono ich wykorzystywania zdobytej wiedzy w praktyce oraz ukończenie ich zwiększyło ich szanse na znalezienie dobrej pracy (% odpowiedzi tak i zdecydowanie tak) w opolskim i Polsce w 2010 i 2013 r.*

wykorzystanie wiedzy w praktyce		znalezienie dobrej pracy		N 2013	
opolskie	ogółem	opolskie	ogółem	opolskie	ogółem
58	58	56	60	770	2143
Różnica 2013 i 2010				N 2010	
-10	-9	-10	-12	768	1931

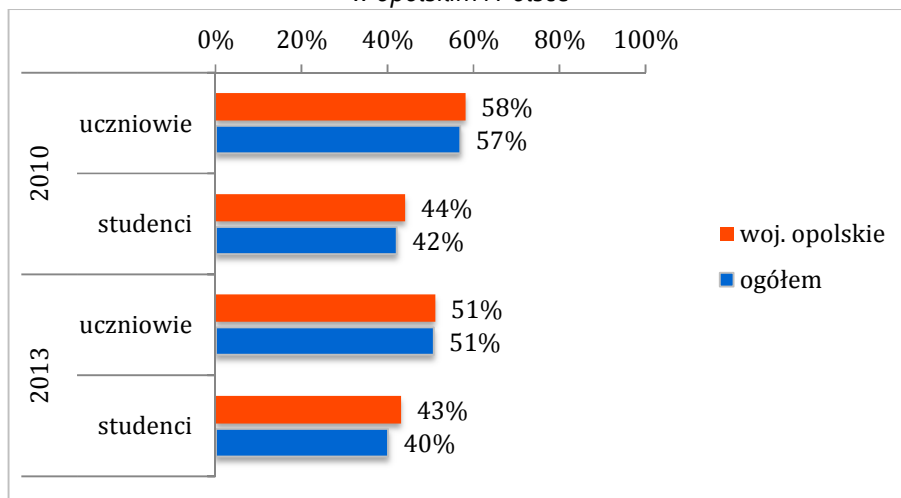
Źródło: BKL Studenci 2010 i 2013

Rezultaty województwa w obu analizowanych pytaniach okazują się porównywalne do wyników obserwowanych na poziomie krajowym. Ponad połowa badanych studentów uważa że wiedza nabyta przez nich na studiach znajdzie zastosowanie w praktyce oraz pomoże im w znalezieniu atrakcyjnej pracy zawodowej.

Plany aktywności zawodowej i ich realizacja

Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych i studenci postrzegani jako przyszli aktorzy rynku pracy, często posiadają już pewne doświadczenie działalności zarobkowej.

Wykres 3.1. Uczniowie i studenci, którzy w ciągu 12 msc. od momentu badania pracowali zarobkowo dla lat 2010 i 2013 w opolskim i Polsce

Źródło: BKL Uczniowie i Studenci 2010 i 2013

Podjęcie pracy zarobkowej do 12 msc. wstecz w woj. opolskim zgłosiło ok. 50% uczniów szkół ponadgimnazjalnych oraz ok. 40% studentów, co odpowiada rezultatom ogólnopolskim.

W porównaniu z wynikami badania przeprowadzonego w 2010r. zarówno w województwie opolskim, jak i w całej populacji zauważono spadek w odsetka pracujących zarobkowo uczniów (różnica ok. 7 p. p.).

Poza pytaniami dotyczącymi wcześniejszego doświadczenia pracy, badani uczniowie i studenci zostali poproszeni o podanie kwot zarobków netto jakich oczekiwaliby za podjęcie interesującej ich pracy w trybie 8h dziennie x 5 dni w tygodniu. W tabeli 3.4 przedstawiono mediany podanych dochodów w przypadku wynagrodzenia minimalnego (najniższego za które uczeń/student był gotów podjąć pracę) oraz kwotę uznawaną za w miarę zadowalającą.

Tabela 3.4. Mediany minimalnych oraz optymalnych oczekiwanych kwot wynagrodzeń netto uczniów i studentów za 40 godzinny tydzień pracy, w podziale na płeć w woj. opolskim i Polsce w 2013 r. (dane w zł)

płeć		minimalne		zadowalające	
		uczeń	student	uczeń	student
opolskie	k	1500	1500	2000	2000
	m	2000	1800	2500	2500
ogółem	k	1500	1800	2000	2500
	m	1800	2000	2500	3000
opolskie	k	1167	1170	499	499
	m	1005	1006	247	347
ogółem	k	17855	18193	17848	18142
	m	15978	11822	15970	11780

Źródło: BKL Uczniowie i Studenci 2013

Mediana najniższych wartości wynagrodzenia, za którą uczniowie szkół ponadgimnazjalnych w woj. opolskim gotowi byli podjąć pracę wyniosła 1500 zł w przypadku kobiet oraz 2000 zł w przypadku mężczyzn. Zwraca uwagę fakt, że przeciętne oczekiwania w zakresie płacy minimalnej mężczyzn w województwie, przewyższają te obserwowane na poziomie ogólnopolskim.

krajowym. Warto również podkreślić, że mężczyźni uczący się w opolskich szkołach ponadgimnazjalnych formułowali przeciętnie wyższe niż studenci oczekiwania finansowe w zakresie minimalnej płacy, za którą zgodziliby się pracować. W przypadku kobiet, zarówno studentki jak i uczennice formułowały minimalne oczekiwania finansowe na poziomie odpowiadających im wartości w skali ogólnopolskiej.

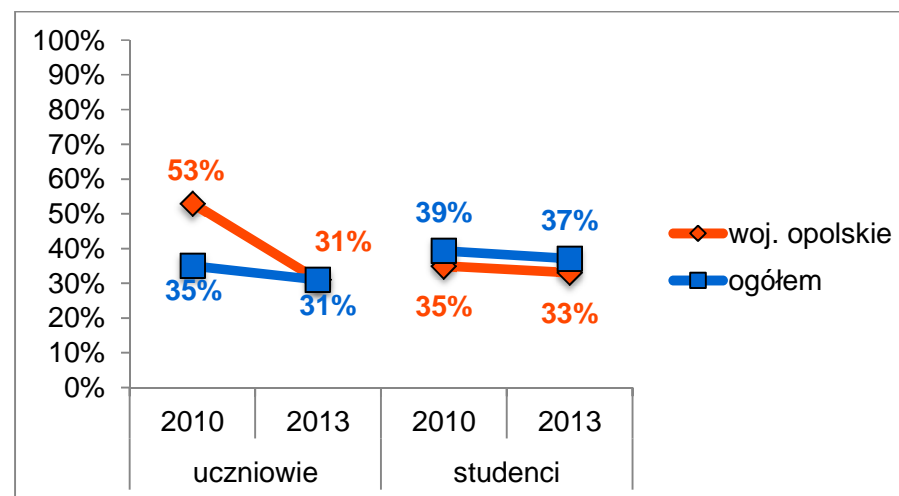
Skromniejsze oczekiwania finansowe studentów porównaniu do tych odnotowanych na poziomie ogólnopolskim, można uznać za pośredni dowód na trudniejszą sytuację specjalistów na opolskim rynku pracy. Wyższe niż przeciętnie oczekiwania finansowe mężczyzn z opolskich szkół ponadgimnazjalnych można tłumaczyć lepszą sytuacją dla zawodów robotniczych i wymagających wykształcenia technicznego w tym regionie.

W przypadku pensji uznawanej za zadowalającą mediana kwot dla uczniów z opolskiego wyniosła 2500 zł (mężczyźni) oraz 2000 zł (kobiety). Deklaracje uczniów szkół ponadgimnazjalnych odpowiadały wartościom obserwowanym w skali całego kraju. Natomiast studenci płci męskiej zadeklarowali stawki poniżej odnotowanych w ich kategoriach w skali kraju. Fakt ten można traktować, jako kolejny pośredni wskaźnik trudniejszej sytuacji specjalistów na lubskim rynku pracy.

Kolejne z analizowanych pytań dotyczących planów zawodowych, było związane z zainteresowaniem badanych uczniów i studentów zakładaniem w przyszłości własnej działalności gospodarczej. Analizę tego zagadnienia przedstawiono na **wykrесie 3.2**.

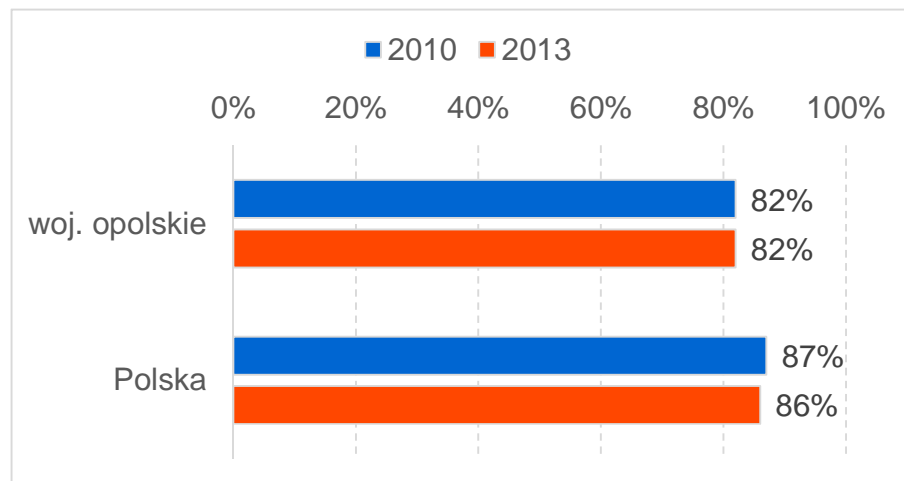
Zamiar założenia własnej działalności gospodarczej w 2014 deklarowało ok. 30% badanych uczniów i studentów z woj. opolskiego. Zarówno w edycji badania z 2010r. jak i z 2013 r. Szczególną uwagę zwraca gwałtowny spadek zainteresowania zakładaniem własnej działalności wśród uczniów (różnica ponad 20 p. p. w porównaniu z rokiem 2010). Z poziomu danych dostępnych w BKL trudno jest znaleźć wytłumaczenie dla tego fenomenu.

Wykrес 3.2. *Odsetek uczniów i studentów planujących założenie działalności gospodarczej w latach 2010 i 2013 w woj. opolskim i Polsce w 2010 i 2013 r. (% odpowiedzi tak i zdecydowanie tak)*

Źródło: BKL Uczniowie i Studenci 2010 i 2013

Wykres 3.3. Odsetek studentów deklarujących chęć poszukiwania pracy w zawodzie wyuczonym w trakcie studiów w latach 2010 i 2013 w woj. opolskim i Polsce.

Źródło: BKL Studenci 2010 i 2013

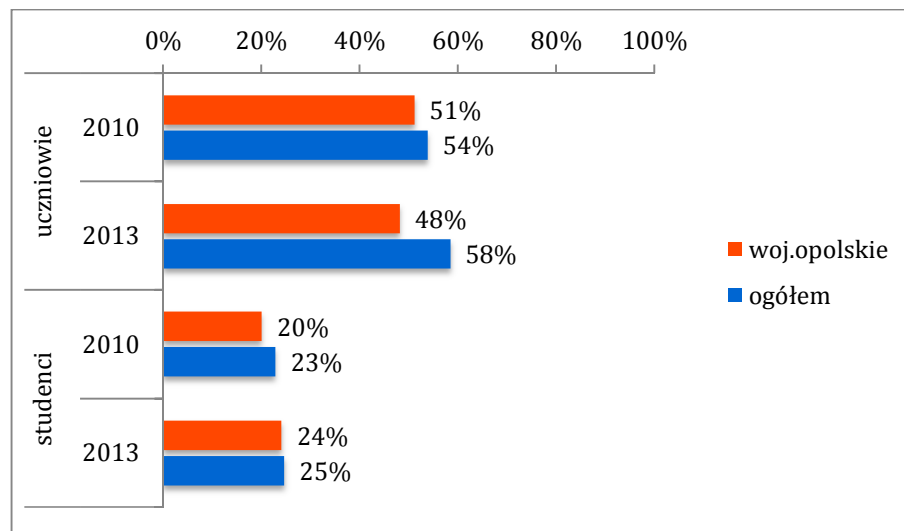
Zdecydowana większość studentów z województwa opolskiego, deklaruje, że po ich zakończeniu zamierza poszukiwać pracy w wyuczonym zawodzie.

Podobny trend zaobserwowano w wynikach ogólnopolskich, ale należy zaznaczyć, że wyniki wojewódzkie plasują się o ok. 5 p. p. poniżej krajowych.

Podnoszenie własnych kwalifikacji

Aby możliwe było staranie się o najbardziej intratne oferty dostępne na rynku pracy, bezsprzecznie konieczne wydaje się podnoszenie swoich kwalifikacji. Prezentowane poniżej dane, mają na celu streszczenie najważniejszych wyników badań uczniów i studentów w tym zakresie.

Wykres 3.4. Uczniowie i studenci którzy deklarowali uczestnictwo w jakichkolwiek formach dokończania się/zajęć dodatkowych etc. w trakcie ostatnich 12 msc. w woj. opolskim i Polsce w latach 2010 - 2013

Źródło: BKL Uczniowie i Studenci 2010 i 2013

Porównanie z edycją badania z 2010r., wykazuje stabilność wyników wśród badanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych oraz niewielki (4 p. p.) przyrost uczestniczących w szkoleniach studentów z województwa opolskiego.

Uczestnictwo w kursach i szkoleniach deklarował co drugi uczeń (co jest poniżej rezultatów ogólnopolskich – różnica 10 p. p.) oraz co piąty student. Poziom uczestnictwa w szkoleniach studentów plasuje się na zbliżonym do ogólnopolskiego poziomie.

W tabeli 3.6 przedstawiono plany dotyczące podejmowania przez uczniów dalszego kształcenia po ukończeniu obecnej szkoły.

Tabela 3.6. Uczniowie planujący dalsze kształcenie po ukończeniu obecnej szkoły w podziale na typ szkoły w woj. opolskim i Polsce w 2010 i 2013 r. (% odpowiedzi tak)

typ szkoły	2013		różnica 2013 - 2010		N 2013		N 2010	
	opolskie	ogółem	opolskie	ogółem	opolskie	ogółem	opolskie	ogółem
liceum ogólnokoszt.	87	93	-10	-3	1060	18880	972	17716
technikum	58	66	-15	-13	651	12045	743	10863
szkoła zawodowa	55	63	-16	-15	410	4011	330	4962
ogółem	72	80	-12	-8	2121	36339	2045	35712

Źródło: BKL Uczniowie 2010 i 2013

Zdecydowana większość badanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych (73%) w woj. opolskim planuje kontynuować kształcenie się po ukończeniu szkoły. Spośród wymienionych typów szkół, najczęściej deklarują to uczniowie liceów ogólnokształcących (ok. 90%). W przypadku szkół zawodowych i techników, chęć taką zgłaszała ponad połowa badanych uczniów.

W porównaniu z wynikami z 2010r., w województwie opolskim, podobnie jak w całej Polsce, zauważalnie zmniejszył się odsetek zainteresowanych dalszym kształceniem uczniów techników oraz szkół zawodowych (spadek

odpowiednio o 19 i 23 p. p.). Odsetki te są zbliżone do ich odpowiedników w skali krajowej. Wyraźna różnica jest widoczna natomiast w przypadku uczniów liceów ogólnokształcących, u których wzrost sceptycyzmu wobec dalszego kształcenia przewyższa ten obserwowany na poziomie krajowym (różnica 7 p. p.).

Zależności obserwowane na poziomie analizowanego województwa dobrze oddają trend obserwowany na poziomie ogólnopolskim. Warto przy tym odnotować, że w woj. opolskim uczniowie technikum i szkół zawodowych wyraźnie rzadziej niż przeciętnie ich rówieśnicy z całego kraju deklarowali chęć dalszego kształcenia się.

Obserwowany rezultat może być efektem wspomnianej już wyżej korzystnej sytuacji rynkowej dla przedstawicieli zawodów robotniczych. Może się ona wiązać m.in. z atrakcyjnymi perspektywami zarobkowymi od razu po opuszczeniu murów szkoły, co może zmniejszać motywację do dalszego kształcenia się

Najczęściej deklarowaną w Polsce formą kształcenia się po ukończeniu szkoły ponadgimnazjalnej jest podejmowanie studiów dziennych. Dane dotyczące deklaracji na ten temat zawarto w **tabeli 3.7**.

Tabela 3.7. *Odsetek uczniów zainteresowanych podjęciem studiów wyższych w trybie dziennym po ukończeniu szkoły, w podziale na status społeczno-ekonomiczny i płeć w woj. opolskim i Polsce w 2010 i 2013r, (% odpowiedzi tak)*

status społ-ekon. i płeć		2013		2013 - 2010		N 2013		N 2010	
		OPOL	PL	OPOL	PL	OPOL	PL	OPOL	PL
status społ-ekonom.	niski	49	35	9	-1	625	15160	1012	16679
	średni	62	51	8	0	327	7826	465	8351
	wysoki	82	73	4	0	373	7654	418	7813
płeć	k	64	53	7	0	872	19146	1119	18913
	m	55	40	13	0	669	17193	892	16700
	ogółem	60	47	10	0	1541	36339	2011	35613

Źródło: BKL Uczniowie 2010 i 2013

60% uczniów szkół ponadgimnazjalnych z woj. opolskiego deklaruje chęć podjęcia studiów dziennych. Wartość ta wzrosła w porównaniu z wynikami badania w 2010 r, w przeciwieństwie do trendu ogólnopolskiego, który utrzymał się na tym samym poziomie.

Wyraźne zróżnicowanie pod względem zainteresowania podjęciem studiów dziennych jest widoczne pod względem statusu społeczno-ekonomicznego⁸. Wraz z jego wzrostem, wyraźnie podwyższał się odsetek uczniów zainteresowanych podjęciem studiów dziennych. Zróżnicowanie w zakresie chęci

⁸Wskaźnik SES utworzono sumując punkty przypisane określonym poziomom wykształcenia ojca/opiekuna i matki/opiekunki (1 – podstawowe lub niepełne podstawowe, 2 – zasadnicze zawodowe, 3 – średnie, 4 – wyższe). W wyniku tej operacji powstał sumowany indeks przyjmujący wartości pomiędzy 2 a 8. Zmienna ta podobnie jak w badaniach Dolaty (2001), została przekodowana do postaci przyjmującej 3 wartości: (niski SES: 2-5 pkt) (42% próby), średni SES – 6 punktów (22% próby) oraz wysoki SES – 7-8 punktów (21% próby). Uczniów u których niemożliwe było policzenie indeksu SES potrącono jako braki danych (16% próby)

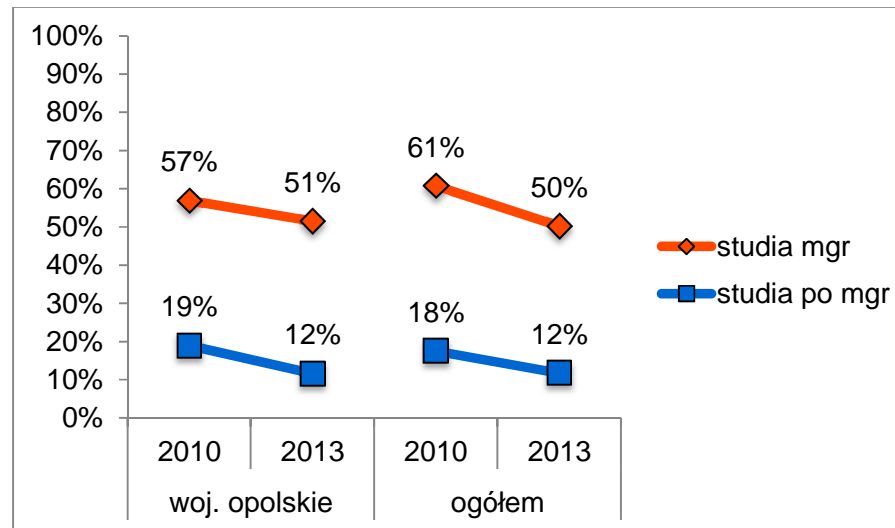
podjęcia studiów wyższych było widoczne także ze względu na płeć osób badanych. W woj. opolskim kobiety wyrażały taką chęć częściej o ok. 9 p. p niż mężczyźni.

W populacji studentów zainteresowanie podejmowaniem dalszego kształcenia po ukończeniu studiów zostało przedstawione w rozbiu na dwa wskaźniki:

- chęć kontynuacji nauki na studiach magisterskich na tym samym kierunku - dla studentów studiów licencjackich/ inżynierskich;
- chęć kontynuacji nauki na studiach doktoranckich / podyplomowych / MBA na tym samym kierunku - dla studentów studiów magisterskich;

Zestawienie wymienionych wskaźników przedstawiono na **wykresie 3.5**.

Wykres 3.5. Odsetek studentów zainteresowanych podjęciem dalszego kształcenia w ramach tego samego kierunku na studiach magisterskich (studenci z tytułem licencjata/inżyniera) oraz doktoranckich/MBA/ podyplomowych (studenci z tytułem mgr), w woj. opolskim i Polsce w 2010 i 2013r. w latach 2010 i 2013

Źródło: BKL Studenci 2010 i 2013

Analiza na poziomie województwa opolskiego, wykazuje, iż dalszym kształceniem na studiach magisterskich w zakresie tego samego kierunku w 2013r. był zainteresowany co drugi słuchacz studiów licencjackich/ inżynierskich. W przypadku kształcenia się po studiach magisterskich zainteresowanie nim wyrażała co dziesiąta badana osoba. Wartość obu analizowanych wskaźników w analizowanym województwa była zbliżona do przeciętnej wartości na poziomie całego kraju

W kontekście wyników badania z 2010r. obserwowany jest trend zmniejszającej się popularności podejmowania kolejnych etapów studiów wyższych.

Zróznicowanie zainteresowania dalszym kształceniem wśród studentów ze względu na płeć przedstawiono w tabeli 3.8.

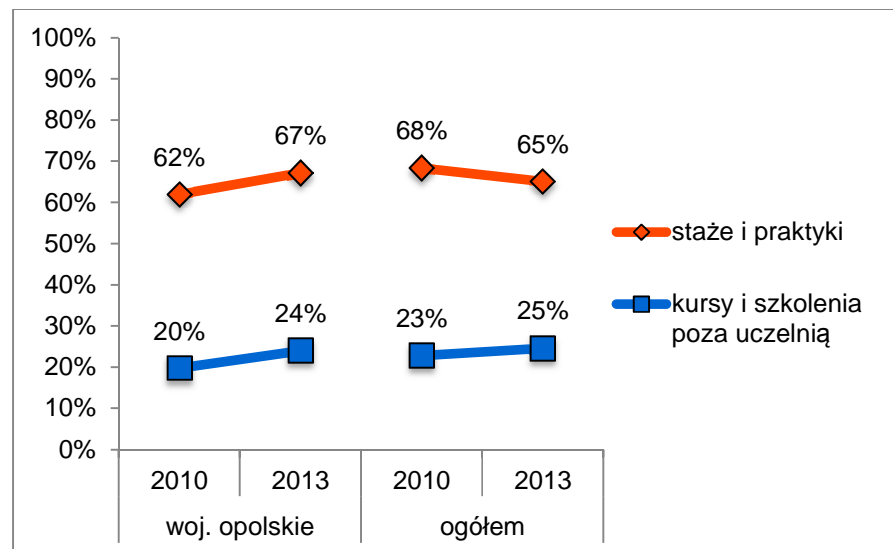
Tabela 3.8. Odsetek studentów zainteresowanych podjęciem dalszego kształcenie w ramach tego samego kierunku na studiach magisterskich (studenci z tytułem licencjata/inżyniera) oraz doktoranckich/MBA/podyplomowych (studenci z tytułem mgr), w podziale na płeć w roku – w woj. opolskim i Polsce w 2013 r.

dalsze kształcenie		K	M	N kobiety	N mężczyzn.
studia mgr	opolskie	52%	50%	287	148
	ogółem	51%	49%	9948	7301
studia po mgr	opolskie	14%	7%	212	99
	ogółem	3%	10%	9008	5037

Źródło: BKL Studenci 2013

W przypadku podejmowania dalszego kształcenia na tym samym kierunku w ramach studiów magisterskich, kobiety kształcące się w woj. opolskim wyrażają taki zamiar nieznacznie tylko częściej równie często niż mężczyźni (różnica 2 p. p.). Warto zauważyć, iż kobiety kształcące się na poziomie magisterskim w woj. opolskim zauważalnie częściej deklarują chęć kontynuacji nauki, niż obserwuje się to na poziomie krajowym (różnica 11 p. p.).

Wykres 3.5. Odsetek studentów uczestniczących w stażach i praktykach oraz deklarujących korzystania z jakichkolwiek form podnoszenia swoich kwalifikacji organizowanych poza zajęciami organizowanymi na uczelni w woj. opolskim Polsce w 2010 i 2013 r. (% odpowiedzi tak)

Źródło: BKL Studenci 2010 i 2013

Uczestnictwo w stażach i praktykach w 2013r. deklarowało 67% opolskich studentów (wartość zbliżona do poziomu krajowego). Natomiast realizację kursów poza uczelnią zgłaszał co czwarty badany (podobnie jak na poziomie ogólnopolskim w tej kategorii).

Zmianą wartą odnotowania jest wzrost odsetka osób z województwa opolskiego, kursy i szkolenia poza uczelnią w porównaniu z 2010 r. (różnica 5 .p. p), w czasie gdy na poziomie krajowym odnotowano w tym zakresie spadek.

Samoocena kompetencji uczniów i studentów

Tabela 3.6. Średnia wartość samooceny studentów 12 grup kompetencji w podziale na płeć (skala 1-5) w latach w woj. opolskim i Polsce w 2010-2013 r.

	opolskie			różnica z wynikiem ogólnopolskim			różnica z opolskie 2010		
	K	M	ogółem	K	M	ogółem	K	M	ogółem
KOMP	4,12	4,51	4,25	-0,04	0,12	0,00	0,03	0,38	0,14
INT	4,15	4,02	4,11	0,00	0,01	0,01	0,06	0,19	0,11
DYSP	4,10	4,04	4,08	0,03	0,00	0,02	0,23	0,14	0,20
JZK	4,07	3,87	4,01	-0,06	-0,13	-0,08	-	-	-
SAMO	3,81	3,76	3,79	-0,12	-0,04	-0,08	-0,10	-0,09	-0,10
KIER	3,59	3,71	3,63	-0,07	0,01	-0,04	-0,02	-0,01	-0,02
KOGN	3,56	3,64	3,59	-0,28	-0,28	-0,29	-0,15	-0,08	-0,13
BIUR	3,67	3,31	3,55	-0,05	-0,12	-0,05	0,00	-0,28	-0,09
FIZ	3,33	3,85	3,50	-0,18	0,05	-0,12	-0,34	-0,09	-0,26
MAT	3,22	3,39	3,27	-0,14	-0,21	-0,18	-0,07	-0,10	-0,08
ART.	3,28	2,91	3,16	-0,09	-0,03	-0,05	-0,25	-0,36	-0,28
TCH	2,34	3,25	2,64	-0,07	-0,06	-0,12	-0,20	-0,13	-0,20

Źródło: BKL Studenci 2010 i 2013

Podobnie jak na terenie całej Polski, kompetencje najwyżej oceniane przez opolskich studentów to (w kategorii tzw. kompetencji „twardych”) ogólnie rozumiane kompetencje związane z obsługą komputera, a także

w zakresie tzw. kompetencji miękkich: interpersonalne i związane z dyspozycyjnością oraz biegle posługiwanie się językiem polskim.

Wśród najniżej ocenianych kompetencji znalazły się kompetencje dotyczące obsługi, montażu i naprawy urządzeń technicznych oraz zdolności artystycznych.

Różnice w ocenie kompetencji na poziomie analizowanego województwa z ich przeciętnymi ocenami w skali całego kraju odnotowano w przypadku umiejętności kognitywnych i matematycznych.

- poniżej przeciętnego wyniku w kraju: głównie samoocena kompetencji kognitywnych i matematycznych.

W porównaniu z samooceną kompetencji studentów z 2010 roku należy zauważyć wyraźny przyrost samooceny w zakresie tzw. kompetencji (interpersonalne i dyspozycyjne), a także kompetencji związanych z podstawową obsługą komputera. Natomiast spadek samoocen odnotowano w zakresie kompetencji fizycznych, artystycznych, i technicznych.

Tabela 3.7. Kompetencje uczniów w podziale na płeć (skala 1-5) w woj. opolskim i Polsce w latach 2010 i 2013

	opolskie			różnica z wynikiem ogólnopolskim			różnica z opolskie 2010		
	K	M	ogółem	K	M	ogółem	K	M	ogółem
KOMP	4,07	4,25	4,16	0,04	-0,04	0,00	0,10	0,01	0,06
INTER	4,16	4,05	4,11	-0,04	0,03	-0,01	0,05	0,12	0,08
FIZ	3,69	4,10	3,88	0,06	0,03	0,05	0,12	0,08	0,10
DYSP	3,90	3,86	3,88	-0,05	-0,04	-0,04	0,08	0,06	0,07
JEZYK	3,86	3,71	3,79	-0,02	0,03	0,11	-	-	-
SAMOORG	3,75	3,71	3,73	-0,04	0,06	0,01	0,02	0,10	0,06
KIER	3,56	3,63	3,59	0,06	0,08	0,07	0,09	0,12	0,11
KOGN	3,51	3,55	3,53	0,02	0,00	0,01	0,12	0,11	0,11
MAT	3,22	3,39	3,30	0,08	0,11	0,10	0,18	0,24	0,21
BIUR	3,43	3,10	3,27	0,06	0,03	0,04	0,15	0,08	0,12
ART	3,39	2,93	3,17	0,11	0,14	0,12	0,11	0,13	0,12
TCH	2,27	3,50	2,86	0,18	0,17	0,18	0,30	0,25	0,29

Źródło: BKL Uczniowie 2010 i 2013

W kategorii najwyżej ocenianych przez uczniów opolskich szkół ponadgimnazjalnych kompetencji (średnia samoocen powyżej 4,0) znalazły się jednie ogólnie rozumiane kompetencje komputerowe oraz interpersonalne. Dwie najniżej oceniane grupy kompetencji, to podobnie jak w przypadku badanych studentów, kompetencje artystyczne i techniczne, a także umiejętności biurowe. W porównaniu z edycją badania

z 2010r. odnotowano wzrost samoocen kobiet w zakresie kompetencji technicznych, artystycznych i matematycznych. W przypadku kobiet odnotowano dodatkowo wzrost samooceny względem umiejętności biurowych. W zakresie pozostałych kompetencji nie odnotowano wyraźnych różnic

Źródła

Bezrobotni oraz stopa bezrobocia wg województw, podregionów i powiatów - stan w końcu kwietnia 2014. Dostępny w Internecie: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/bezrobocie-rejestrowane/bezrobotni-oraz-stopa-bezrobocia-wg-wojewodztw-podregionow-i-powiatow-stan-na-koniec-kwietnia-2014-r-,2,20.html> (tablica). (data dostępu: 04.06.2015).

Hamerla, A. 2013. Analiza stanu rynku pracy w obszarze powiatów nyskiego i prudnickiego. Dostępny w Internecie: <http://edu2work.upol.cz/wp-content/uploads/2013/10/Analiza-stanu-rynklu-prace-w-obszarze-powiat%C3%B3w-nyskiego-i-prudnickiego.pdf> (data dostępu: 06.06.2015).

Janukowicz, P. 2010. Bezrobocie rejestrowane a bezrobocie według BAEL. „Polityka społeczna”. 1/2010, 18-20.

Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2011-2012. Warszawa: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości. Dostępny w Internecie: <http://www.parp.gov.pl/files/74/81/626/18355.pdf> (data dostępu: 06.06.2015).

Strategia przewidywania i zarządzania zmianą gospodarczą w powiecie nyskim opracowana w ramach projektu "Innowacyjna Nysa". Dostępny w Internecie: http://static.innowacyjna.nysa.pl/download/attachment/79/strategia_innowacyjna_nysa_23-10-2013-ver-3.pdf (data dostępu: 06.06.2015).

Strategia Rozwoju Powiatu Brzeskiego na lata 2010-2014. Dostępny w Internecie: http://puszczewicz.platforma.org/starastrona/5._proj_uchw-_strategia.pdf (data dostępu: 06.06.2015).

Szczucka, A., Turek, K., Worek, B. 2012. *Kształcenie przez całe życie. Na podstawie badań zrealizowanych w 2012 r. w ramach III edycji projektu Bilans Kapitału Ludzkiego.* Warszawa: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości.